

Samen met ouders

Toets PGO

Sandra Al
2014-2015
Studentnummer: 2362155

Voorwoord

Mijn naam is Sandra Al, 27 jaar en sinds vier jaar werkzaam als vervanger in het regulier basisonderwijs. Toen ik mijn opleiding aan de PABO begon, ben ik gaan nadenken over wat ik waardevol onderwijs vind. Een van de belangrijkste factoren van goed onderwijs is voor mij een goede samenwerking tussen ouders¹ en school. Ouders zijn de belangrijkste personen in de omgeving van de leerling. Samen met de leerkracht hebben zij een gezamenlijk belang om het beste uit de leerling te halen. Als (startende) leerkracht is het van belang om hier professioneel mee om te kunnen gaan.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden op Openbare Basisschool de Bron in Deurne (OBS de Bron)². Op deze school heb ik een langere periode vervangen. Tijdens de fase van het onderzoeksvoorstel ben ik op een andere school gaan werken, maar heb ik het onderzoek op OBS de Bron verder uitgevoerd. Als onderzoeker merkte ik dat dit lastig te combineren was. Toch heb ik hier, met behulp van de directeur van OBS de Bron³ en mijn studiebegeleider Anja van Zon een weg in gevonden. Mijn dank hiervoor is dan ook groot.

De onderzoeksstrategie is gewijzigd van een benchmarkonderzoek naar een ontwerponderzoek. Dit op aanraden van de directeur en mijn studiebegeleider. Mijn ambities waren groot en het onderzoek zou veel tijd en energie kosten, waarbij het nog maar de vraag was of de gestelde onderzoeksvragen volledig zouden worden beantwoord.

Samen met mijn studiebegeleider heb ik deze wijziging besproken en samen met haar besloten een ontwerponderzoek als strategie te gaan gebruiken. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat de probeerfase van de aanbevelingen (nog) niet heeft kunnen plaatsvinden. De aanbevelingen zijn echter wel overgedragen naar het team door middel van een presentatie. In de conclusie zullen de aanbevelingen op een dusdanige wijze worden geformuleerd dat deze overdraagbaar zijn naar andere scholen.

In overleg met de directeur richt het ontwerponderzoek zich op de huidige stand van zaken op OBS de Bron wat betreft de samenwerking met ouders, en hoe zij verder kunnen groeien naar educatief partnerschap.

Voor de structuur en opbouw van dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van het boek *praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals* (de Lange, Schuman, & Montesano Montessori, 2011).

¹ Waar in dit document wordt gesproken over “ouders” wordt “ouders en verzorgers” bedoeld.

² Directeur, leerkrachten en betrokken ouders van OBS de Bron hebben toestemming gegeven om de school met naam en plaatsnaam te benoemen in dit onderzoek. Verdere namen worden niet genoemd, deelname is anoniem gebeurd.

³ Waar in dit document wordt gesproken over “de directeur” wordt “de directeur van OBS de Bron” bedoeld.

Inhoudsopgave

VOORWOORD

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

SAMENVATTING	5
1 AANLEIDING EN ONDERZOEKSVRAAG	6
1.1 INLEIDING	6
1.2 AANLEIDING	6
RELEVANTIE	6
RECENTE ONDERZOEKEN	6
1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK	7
1.4 ONDERZOEKSVRAAG	7
2 THEORETISCH KADER	8
2.1 SAMENWERKEN MET OUDERS	8
BEGRIPOMSCHRIJVING	8
EFFECTEN	9
IN DE PRAKTIJK	9
2.2 EDUCATIEF PARTNERSCHAP	10
BEGRIPOMSCHRIJVING	10
EFFECTEN	10
IN DE PRAKTIJK	11
2.3 COMMUNICATIE	11
BEGRIPOMSCHRIJVING	11
EFFECTEN	12
IN DE PRAKTIJK	12
2.4 TERUGKOPPELING MET DE ONDERZOEKSVRAAG	13
2.5 SAMENVATTING	13
3 ONDERZOEKSMETHODOLOGIE	14
3.1 ONDERZOEKSPARADIGMA	14
3.2 ONDERZOEKSSTRATEGIE	14
3.3 ONDERZOEKSMETHODEN	14
3.4 RESPONDENTEN EN DEELNEMERS	15
3.5 ETHIEK	16
3.6 BORGEN VAN DE KWALITEIT	16
3.7 VALIDITEIT & BETROUWBAARHEID	16
3.8 WIJZE VAN REFLECTIE	17
3.9 WERKPLAN EN TIJDPAD	17
3.10 DELEN VAN KENNIS	18
4 DATA-ANALYSE EN RESULTATEN	19
4.1 DATA DOCUMENTONDERZOEK	19
SCHOOLGIDS	19
FIDES	19

4.2 DATA VRAGENLIJST	20
ANALYSE GESLOTEN VRAGEN	20
ANALYSE OPEN VRAGEN	24
4.3 DATA FOCUSGROEP	25
ANALYSE FOCUSGROEP	25
4.4 AANBEVOLEN INTERVENTIES VOOR OBS DE BRON	25
5 CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN DISCUSSIE	26
5.1 DEELVRAAG 1	26
5.2 DEELVRAAG 2	27
5.3 DEELVRAAG 3	28
5.4 ONDERZOEKSVRAAG	29
5.5 CONCLUSIE EN DISCUSSIE	30
6 REFLECTIE	31
6.1 BESCHRIJVENDE REFLECTIE	31
6.2 TECHNISCHE REFLECTIE	31
6.3 BIOGRAFISCHE REFLECTIE	32
6.4 KRITISCHE REFLECTIE	32
6.5 META-REFLECTIE	32
6.6 FEEDBACK VAN ANDEREN	33
NAWOORD	34
BIJLAGE 1 VERWERKINGSOPDRACHT BCOM1	39
BIJLAGE 2 VERWERKINGSOPDRACHT BOP3	43
BIJLAGE 3 DOCUMENTONDERZOEK SCHOOLGIDS	48
BIJLAGE 4 ANTWOORDEN GESLOTEN VRAGEN OUDERS	50
BIJLAGE 5 ANTWOORDEN GESLOTEN VRAGEN LEERKRACHTEN	53
BIJLAGE 6 GRAFIEKEN GESLOTEN VRAGEN	56
BIJLAGE 7 ANTWOORDEN OPEN VRAGEN OUDERS	61
BIJLAGE 8 ANTWOORDEN OPEN VRAGEN LEERKRACHTEN	66
BIJLAGE 9 FEEDBACK CRITICAL FRIENDS	69
BIJLAGE 10 CONTACT MET STUDIEBEGELEIDER	70
BIJLAGE 11 CONTACT MET DE DIRECTEUR	71
BIJLAGE 12 AGENDA EN VOORBEREIDING FOCUSGROEP	72
BIJLAGE 13 PRESENTATIE FOCUSGROEP	75
BIJLAGE 14 PRESENTATIE ONDERZOEKSRÉSULTATEN AAN HET TEAM	82
BIJLAGE 15 VERSLAG FOCUSGROEP	87

Samenvatting

Een goed beleid op samenwerking zorgt voor een positief klimaat op school. Wanneer er een cultuur heerst waarin men denkt ‘we doen het samen’, zal er meer bereikt kunnen worden.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden op OBS de Bron in Deurne. Op deze school heb ik van februari 2014 tot en met juli 2015 vervangen. Het is een relatief kleine school en er heerst een prettige sfeer. *“Op OBS de Bron is iedereen welkom, ongeacht afkomst, religie, taal of beperkingen. De diversiteit die onze samenleving kenmerkt is immers het vertrekpunt voor het openbaar onderwijs.”* (Cornelissen, 2014).

Het viel me meteen op dat ouders en leerkrachten op een informele manier met elkaar omgaan. Dit prikkelde mij, want ik kan uit ervaring zeggen dat dit niet overal het geval is. Na gesprekken met de directeur en mijn studiebegeleider is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Op welke wijze kan de samenwerking op OBS de Bron tussen ouders, school en leerkrachten geoptimaliseerd worden richting educatief partnerschap?

Het onderzoek richt zich op educatief partnerschap. Na het bestuderen van verschillende bronnen kwamen de begrippen ‘ouderparticipatie’ en ‘ouderbetrokkenheid’ ook naar voren. Het heeft een samenhang met educatief partnerschap, maar gaat een stapje verder doordat het opvoeding en onderwijs ziet als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en school (Menheere & Hooge, 2010). De visie van de school en mijn visie meer sluiten aan bij het educatief partnerschap, daarnaast is het een omvattender begrip en om die reden is gekozen voor educatief partnerschap.

Om de visie duidelijk in beeld te brengen is de onderzoeksmethode documentonderzoek ingezet. Daarnaast zijn er gesprekken met de directeur geweest over deze visie. Met behulp van coderen (de Lange, Schuman, & Montesano Montessori, 2011) kon deze concreet worden gemaakt en gekoppeld aan het onderzoeksonderwerp.

Om te onderzoeken of de visie daadwerkelijk aansloot bij de ervaring van de betrokkenen: ouders en leerkrachten. Is er een vragenlijst afgenomen. Hierin zijn zowel gesloten als open vragen opgenomen. Deze vragenlijst bevestigde dat de visie en het beleid op elkaar aansloten. Er is toen verdieping gemaakt in het educatief partnerschap, waarbij het praktijkgericht van dit onderzoek in de gaten werd gehouden.

Er is op zoek gegaan naar de routines om educatief partnerschap vorm te geven (Berg van den, Christiaanse, Dankers, & Groot-Ketelaars, 2013). Deze routines zijn besproken in een focusgroep, waaraan ouders en leerkrachten deelnamen. Duidelijk werd dat de school al verschillende routines inzet uit de bestudeerde literatuur. Daarnaast is ontdekt dat zij nog andere routines inzetten waar ouders en leerkrachten zeer over te spreken zijn.

In hoofdstuk 4 en 5 zijn de datagegevens en het overzicht van de meest werkbare routines uitgewerkt en hierdoor overdraagbaar voor andere werkpraktijken. Daarnaast heeft het onderzoek inzicht gegeven in de routines die OBS de Bron nog verder zou kunnen versterken of in zou kunnen zetten om hun educatief partnerschap te optimaliseren.

1 Aanleiding en onderzoeksvraag

1.1 Inleiding

Mijn ervaring is dat op een constructieve manier samenwerken met ouders een positief effect heeft op de leerling. Het is daarom noodzakelijk dat leerkrachten op de hoogte zijn van de wijze waarop je het beste kunt samenwerken met de belangrijkste personen in het leven van leerlingen: hun ouders. In dit onderzoek wordt op zoek gegaan naar antwoorden om deze samenwerking positief te laten verlopen tussen ouders en school, en hoe men de stap kan maken naar educatief partnerschap.

1.2 Aanleiding

Mijn ervaring als startende leerkracht is dat investeren in de relatie met ouders positief werkt. Het wordt gemakkelijker om lastige gesprekken te voeren met deze ouders. Vorig jaar had ik een leerling met autisme in de klas. Hij had veel moeite met de leerstof van rekenen en was snel afgeleid. Ik heb met zijn moeder een goede band opgebouwd door interesse te tonen en regelmatig met haar een praatje te maken. Toen ik in een gesprek moest toelichten dat rekenen achteruit ging, verliep dit gesprek positief. Ik merkte dat ik open en eerlijk kon vertellen en ik me niet onzeker voelde in het gesprek.

Doordat ik vervang op verschillende scholen is het opbouwen van een relatie soms lastig. Regelmatig heb ik te maken gehad met 'lastige' ouders, die bijvoorbeeld weinig begrip konden opbrengen voor de situatie en de nieuwe leerkracht. Op de scholen waar ik werk hoor ik regelmatig vergelijkbare uitspraken van collega's. Kinderen zijn soms moeilijk aan te spreken op hun gedrag. Wanneer ouders de leerkracht niet serieus nemen zal het gedrag ook niet verbeteren. De relatie tussen de ouders en de leerkracht komt dan vaak in een negatieve spiraal. Hierdoor zal het kind zich niet optimaal kunnen ontwikkelen (Smit, Wester, & van Kuijk, 2012).

Dit heeft mij aan het denken gezet. Hoe kan een leerkracht een goede relatie en samenwerking realiseren en behouden met ouders? Daarbij vind ik het interessant te onderzoeken wat de school kan doen in hun beleid over de aanpak hiervan. Ik ga onderzoeken wat belangrijke kenmerken zijn binnen deze aanpak en hoe een school de stap kan maken naar educatief partnerschap.

Relevantie

In augustus 2014 is de wet op passend onderwijs en de transitie jeugdzorg officieel ingevoerd. De leerkracht dient hier professioneel mee om te gaan. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat er wordt gezocht naar een optimale samenwerking tussen alle betrokken partijen. De leerling zal hierbij uiteraard centraal staan. Van Meersbergen en Jeninga gebruiken hier voor de term: 'de ecologie van de leerling'. Er wordt ingezoomd op de leerling en alle segmenten uit het milieu van de leerling die van invloed zijn op de ontwikkeling (van Meersbergen & Jeninga, 2012).

Ik wil me binnen deze ecologie richten op de samenwerking met ouders. Het is belangrijk dat de stem van de ouders wordt gehoord. Zij zijn de belangrijkste personen binnen de omgeving van de leerling én ervaringsdeskundige. Binnen de door mij bestudeerde literatuur is er voldoende onderbouwing aanwezig die aantoont dat het welbevinden en de prestaties van leerlingen verbeterd bij een goede samenwerking tussen ouders en school. In hoofdstuk 2 worden deze effecten verder uitgewerkt.

Recente onderzoeken

Er zijn vrij recent een aantal Nederlandse en internationale onderzoeken over ouderbetrokkenheid uitgevoerd die het belang van samenwerking tussen ouders en school aantonen en definities

formuleren omtrent educatief partnerschap:

- 'Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief' (Smit, Sluiter, & Driessen, 2006).
- 'Ouders als partners' (Onderwijsraad, 2010).
- 'Op weg naar educatief partnerschap!' (Albers, 2011).

Deze onderzoeken hebben geholpen in de zoektocht naar juiste bronnen, methoden en strategieën die voor dit onderzoek bruikbaar zijn. De onderzoeken geven allen aan dat een sterke samenwerking tussen ouders en school het leren en welbevinden van leerlingen bevordert. Ze hebben mij geïnspireerd en ik ga een aanvullend onderzoek uitvoeren in mijn eigen werkpraktijk, waarbij ik op zoek ga naar wat daar werkt om een goede samenwerking tussen de ouders en de leerkracht te optimaliseren en uit te bouwen naar educatief partnerschap.

1.3 Doel van het onderzoek

Dit onderzoek richt zich op de vraag wat positief werkt binnen de samenwerking met ouders en school. Hierbij wordt onderzocht wat positieve en kwalitatieve voorwaarden zijn voor de verschillende partijen om het educatief partnerschap te optimaliseren. Mijn ervaring als onderzoeker is dat ze op OBS de Bron op een prettige manier samenwerken met ouders. Er heerst een open cultuur en ouders en leerkrachten communiceren gemakkelijk met elkaar. Ik wil onderzoeken wat de voorwaarden hiervoor zijn op OBS de Bron en wat anderen hiervan kunnen leren. Daarnaast wil ik bekijken hoe zij zichzelf verder kunnen ontwikkelen in het educatief partnerschap.

1.4 Onderzoeksvraag

Op welke wijze kan de samenwerking op OBS de Bron tussen ouders, school en leerkrachten geoptimaliseerd worden richting educatief partnerschap?

Deelvragen:

Vragen die vanuit de bestudeerde theorie beantwoord kunnen worden:

1. Welke vormen van samenwerken met ouders zijn effectief bewezen en omschreven in de bestudeerde literatuur?
2. Wat wordt er in de bestudeerde literatuur verstaan onder educatief partnerschap?
3. Welke communicatieve vaardigheden zijn belangrijk binnen de samenwerking met ouders volgens de bestudeerde literatuur?

Vragen die in het praktijkgericht onderzoek beantwoord dienen te worden:

1. Wat is de visie wat betreft de samenwerking met ouders op OBS de Bron volgens de betrokkenen en wat is de doelstelling hiervan?
2. Hoe ervaren de ouders en leerkrachten van OBS de Bron de samenwerking onderling?
3. Welke middelen zet men in en op welke wijze, en welke middelen kan men versterken om de samenwerking verder ontwikkelen naar educatief partnerschap?

In het volgende hoofdstuk onderbouwd de onderzoeker de antwoorden op de deelvragen die vanuit de bestudeerde theorie beantwoord kunnen worden.

2 Theoretisch kader

Vanuit de onderzoeksvraag- en deelvragen staan een aantal begrippen centraal die in dit hoofdstuk achtereenvolgens aan bod komen:

- ❖ Samenwerken met ouders
- ❖ Educatief partnerschap
- ❖ Communicatie

In dit hoofdstuk worden de centrale begrippen onderbouwd vanuit theoretisch onderzoek, waarbij antwoord wordt gegeven op eerder gestelde deelvragen. De uitwerking per begrip is hierbij als volgt:

- Begripsomschrijving en afbakening van het begrip
- Bewezen effecten
- Toepassing in de praktijk

Tot slot geeft de onderzoeker aan op welke wijze de informatie gebruikt kan worden voor een verder verloop van het onderzoek.

2.1 Samenwerken met ouders

Begripsomschrijving

Pameijer (2012, p. 37) omschrijft samenwerken tussen ouders en school als volgt: *‘Samenwerken betekent meer dan elkaar informeren. Het betekent dat ouders meedenken en meedoen in het onderwijs aan hun kind: tweerichtingsverkeer. Zowel leraren als ouders investeren hierin. Beiden zijn verantwoordelijk voor een prettige sfeer’.*

De typologie van Epstein (2001) onderscheidt zes typen van ouderbetrokkenheid en wordt in veel internationale (onderzoeks)literatuur toegepast en geciteerd (Menheere & Hooge, 2010). De typologie luidt als volgt:

- Parenting: de voorwaardenscheppende rol van ouders.
- Communicating: de communicatie over en weer tussen school en ouders.
- Volunteering: het verrichten van vrijwilligerswerk in en om de school.
- Learning at home: het ondersteunen van de kinderen bij het schoolwerk thuis.
- Decision making and advocacy: formele ouderparticipatie.
- Collaborating with the community: samenwerking met de gemeenschap.

Schuman (2012, p.8) geeft een weergave van de slagzinnen die het Centrum voor Jeugd en Gezin hanteert die aangeven wat van professionals wordt verlangd in de samenwerking met ouders:

- Ieder gezin is uniek – Verplaats je in het specifieke kind, in dit specifieke gezin, met zijn vragen en behoeften.
- Creëer ontmoeting – Versterk de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen door ook de sociale omgeving te betrekken bij de hulpverlening.
- Maak gebruik van elkaars expertise – Wees je bewust van je eigen kennis en kunde en de kennis en kunde van je collega’s.

Effecten

“Een leraar die ouders op de tweede plaats zet, zet daarmee de relatie met de leerling op het spel.” (de Vries, 2007, p. 34).

De relatie met leerlingen en ouders zou voor scholen de basis moeten zijn. Verschillende onderzoeken hebben namelijk aangetoond dat wanneer de school investeert in de samenwerking met ouders de volgende effecten waarneembaar zijn:

Pameijer (2012, p.18-19) omschrijft vier van deze effecten:

1. Samenwerken draagt bij aan het welbevinden en schoolplezier van een kind.

Verschillende onderzoeken (Smit et al., 2006; Peetsma & Blok, 2007; Epstein, 2001) tonen aan dat het sociaal functioneren, denk aan: gedrag, motivatie en relaties, van de leerling verbetert bij een hoge ouderbetrokkenheid.

2. Ouderbetrokkenheid bevordert de leerprestaties van kinderen.

Meerdere onderzoeken (Smit et al., 2006; Marzano, 2003) hebben aangetoond dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op het functioneren van leerlingen op meerdere gebieden (de Vries, 2007). Hierbij plaats ik als onderzoeker de kanttekening dat bovengenoemde effecten lastig meetbaar zijn.

3. Gedrag op school is gemakkelijker bij te sturen als ouders de aanpak van de leraar ondersteunen.

Smit, Sluiter en Driessen (2006, p.27) zeggen hierover: *‘Een grotere betrokkenheid van ouders bij school heeft een positieve invloed op het klimaat van de school en de gerichtheid van de school naar haar omgeving (meer openheid) (Yates, 2006).’*

Als onderzoeker deel ik dit standpunt. De afgelopen jaren heb ik meerdere malen te maken gehad met een leerling die extra aandacht nodig had. Als startend leerkracht was ik hier in het begin nog onzeker over en hierdoor verliep de relatie met de leerling niet altijd soepel. De ervaring heeft me geleerd dat wanneer ouders op tijd betrokken worden er problemen voorkomen kunnen worden.

4. Een goede samenwerking leidt tot minder afwezigheid van leerlingen en een hogere opkomst van ouders bij besprekingen op school.

In de praktijk

Marzano (2003) omschrijft drie actiestappen om een effectieve betrokkenheid van ouders en samenleving te stimuleren:

1. Zorg voor middelen waardoor scholen en ouders en de samenleving met elkaar kunnen communiceren.
2. Zorg voor meerdere manieren waarop ouders en samenleving kunnen worden betrokken bij de alledaagse activiteiten in de school.
3. Zorg voor bestuurlijke middelen waardoor het mogelijk wordt om ouders en leden van de samenleving in het bestuur van de school te betrekken.

Pameijer (2012) geeft aan dat handelingsgericht werken (HGW) een middel is waarbij de school ernaar streeft de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding te verbeteren. Het is hierbij van belang om met de volgende zaken rekening te houden:

- De school ziet de ouders als ervaringsdeskundigen en zet deze kennis in ten behoeve van de leerling.
- Omschrijf de ondersteuningsbehoeften van ouders en leerkrachten.

- Er is sprake van een zogenaamde wisselwerking tussen de leerling, ouders en de leerkracht.
- Er wordt nagedacht over de onderwijsbehoeften van de leerling.
- Heb aandacht voor de positieve aspecten. Deze bieden perspectief.
- Werk doelgericht, transparant en planmatig.

2.2 Educatief partnerschap

Begripsomschrijving

In dit onderzoek wordt de term educatief partnerschap gebruikt en verdiept. In de door de onderzoeker bestudeerde literatuur is de volgende omschrijving van educatief partnerschap gevonden:

“Een relatie die is gefundeerd in de erkenning van een gezamenlijk belang, namelijk het scheppen van optimale condities voor de ontwikkeling en het leren van kinderen in de context van met name school en gezin.” (De Vries, 2007, p. 27).

Verschillende studies sluiten hierbij aan. Menheere & Hooge (2010) geven aan dat educatief partnerschap internationaal wordt toegepast als een concept om de samenwerking tussen ouders en school vorm te geven. De volgende definitie sluit hierbij aan: *“Een proces waarin de betrokkenen eropuit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen.”* (Smit et al., 2006, p. 7).

Van den Berg et al. (2013) onderscheiden binnen het educatief partnerschap twee componenten: pedagogisch partnerschap en didactisch partnerschap. Binnen het pedagogisch partnerschap staat de gezamenlijke bijdrage van ouders en school aan de ontwikkeling en opvoeding van de leerling centraal. Didactisch partnerschap richt zich op activiteiten die ouders en school kunnen uitvoeren om het leren van de leerling te optimaliseren.

Bovenstaande omschrijvingen hebben allemaal als overeenkomst dat er een *gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijk belang* is tussen ouders en school. Waarbij wordt uitgegaan van wederzijds respect en een goede communicatie tussen alle betrokkenen.

Effecten

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat educatief partnerschap de ontwikkeling en leeropbrengsten van leerlingen positief beïnvloedt (Marzano, 2003; Smit et al., 2006).

Op basis van nationaal en internationaal onderzoek ondersteunt de onderwijsraad (2010) deze omschrijving. Zij stellen daarnaast dat er wederzijds meer helderheid ontstaat over verwachtingen, wensen en opvoedgedrag. Het versterkt de opvoedende kracht van ouders en school. Door educatief partnerschap te implementeren zullen zij problemen en probleemgedrag eerder signaleren en elkaar hierover informeren en afspraken maken over hoe ze hiermee om kunnen gaan.

Een kanttekening hierbij is dat onduidelijk is welke activiteiten van ouders precies invloed hebben en welke niet (Smit et al., 2006). Het is hierbij moeilijk om tot betrouwbare resultaten te komen. Persoonlijk lijkt het me als onderzoeker lastig te bepalen in welke mate educatief partnerschap een bijdrage levert aan de ontwikkeling. Toch is de algemene conclusie dat wanneer er intensief en

respectvol wordt samengewerkt tussen ouders en school er voornamelijk win-win situaties kunnen ontstaan (de Vries, 2007).

In de praktijk

Op schoolniveau is het van belang dat de school een uitnodigende, open houding uitstraalt. Daarnaast is het van belang dat zij een planmatige aanpak hanteren zowel bij het leren op school als het leren in de thuissituatie (Epstein, 2001; Menheere & Hooze, 2010).

Smit et. al. (2006) hebben een tiental nationale en internationale projecten geanalyseerd en hieruit is naar voren gekomen dat een aantal condities leiden tot meer ouderbetrokkenheid:

1. De school functioneert als een open systeem. Er is dialoog mogelijk tussen alle betrokkenen.
2. Scholen nemen initiatieven om bij de groep moeilijk bereikbare ouders een zogenaamde leeromgeving thuis te creëren.

In dit praktijkgericht onderzoek wordt met name de praktische aanpak verder onderzocht, met als doel dat leerkrachten en scholen hiervan kunnen leren. Van den Berg et al. (2013) en de Vries (2007) omschrijven verschillende *ouder routines* die ingezet kunnen worden om educatief partnerschap vorm te geven. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het kennismakingsgesprek
- Het oudergesprek
- Een weblog
- Ouders als expert
- Het huisbezoek
- Ouderbijeenkomsten

Deze routines zijn gericht op het uitwisselen en afstemmen van het pedagogisch en didactisch partnerschap. De kracht hiervan is dat leerlingen afstemming ervaren in pedagogisch handelen. Dit zorgt voor veiligheid en dat is de beste basis voor een verdere ontwikkeling. Wanneer ouders en school elkaar informeren en op de hoogte zijn van wat er van de leerlingen verwacht wordt zullen de ouders de rol van educatief partner gemakkelijker kunnen vervullen (van den Berg et al., 2013).

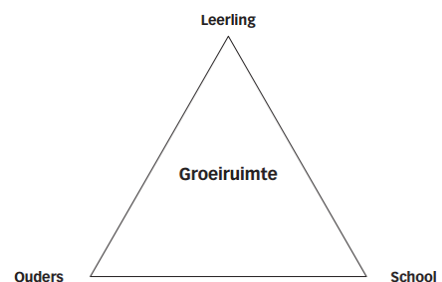
2.3 Communicatie

Begripsomschrijving

Een belangrijk onderdeel van educatief partnerschap en een effectieve betrokkenheid van ouders is een goede communicatie (Marzano, 2003). Communicatie wordt daarnaast genoemd in de typologie van Epstein (2001) en als belangrijk onderdeel ervaren in het educatief partnerschap.

Om educatief partnerschap te kunnen realiseren is er een wederzijdse betrokkenheid van ouders en school nodig. De relaties onderling beïnvloeden het gedrag en de prestaties van de leerling (Beek, Rooijen, & Wit, 2007). Het is belangrijk om als school na te denken over deze dynamiek tussen ouders en school. Broerse en Spreij (2009) schetsen hiervoor vier parameters:

- Basisbehoeften
- Loyaliteit
- Groepen
- Territorium

Figuur 1 – Dynamische driehoek (Broerse & Spreij, 2009, p. 486)

“Communiceren betekent letterlijk ‘in verbinding staan.’” (De Vries, 2007). Broerse en Spreij (2009) hebben voor de wisselwerking tussen ouders en school een model ontwikkeld, zoals in figuur 1 is weergegeven. De binnenkant van de driehoek staat voor de groeiruumte van de leerling.

“De leraar voorkomt loyaliteitsconflicten en benut de krachten in de dynamische driehoek door het perspectief van de ouders, mee te nemen in de interactie met de leerling en omgekeerd” (Broerse & Spreij, 2009)

Effecten

Een goede communicatie tussen ouders en school speelt in de samenwerking een essentiële rol. Doordat ouders meer betrokken worden bij het onderwijs kunnen er ook conflicten ontstaan. Een goede manier van communiceren is dus van groot belang (Pameijer, 2012; de Vries, 2007). Afstemmen op de ander is hierbij essentieel. (Derks & Hollander, 1996). Als leerkracht is het belangrijk om rapport te maken met ouders. Dit zorgt ervoor dat zij zich eerder op hun gemak voelen en het gesprek prettig verloopt.

Marzano onderschrijft deze opvatting: *“Een van de bepalende kenmerken van effectieve betrokkenheid van ouders en samenleving blijkt een goede communicatie te zijn.” (Marzano, 2003, p. 45).*

In de praktijk

Binnen goede communicatie is het van belang dat de partijen open in gesprek gaan en dat er goed naar elkaar geluisterd wordt. De communicatie moet van beiden kanten komen. Het enige nadeel is dat we geen invloed hebben op de openheid of luistervaardigheden van de ander. Een bekend en veelgebruikt model is de dramadriehoek van Karpman (1968), zoals in figuur 2 afgebeeld (de Vries, 2007).

Figuur 2 – de dramadriehoek van Steve Karpman ((1989)

Wanneer de betrokkenen deze rollen (vaak onbewust) innemen zal de communicatie meestal weinig opleveren. Het is daarom van belang om duidelijke grenzen aan te geven. Dit kan gerealiseerd worden door constant te bedenken wat je eigen verantwoordelijkheid is en wat de verantwoordelijkheid van de ander is en elkaar daarop aan te spreken. Opsommend zijn de volgende gedragsindicatoren van belang om tot professionele communicatie te komen (de Vries, 2007):

- Eigen grenzen bewaken.
- Respecteren van andermans grenzen.
- Verantwoordelijkheid nemen voor het eigen gedrag, ondanks het gedrag of de omstandigheden van de ander.
- Nakomen van afspraken en routines.

- Taken en bevoegdheden op de juiste wijze uitvoeren.
- Afstemmen van de inhoud en de wijze van communicatie.
- De loyaliteit in acht nemen.

2.4 Terugkoppeling met de onderzoeksvraag

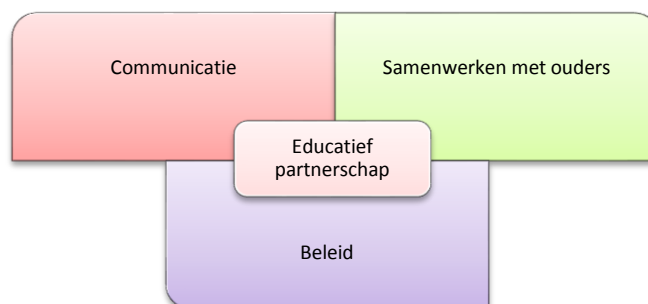
Er is de afgelopen jaren veel gepubliceerd en onderzocht over de effecten van samenwerken met ouders: het educatief partnerschap. Dit is een schat aan informatie, maar hierdoor ook een valkuil omdat de onderzoeker kan verzanden door teveel input. De onderzoeksvragen voor het praktijkgericht onderzoek zijn daarom doelgericht en gekaderd opgesteld, zodat de beantwoording hiervan mogelijk wordt.

De ouderoutines zoals omschreven door van den Berg et al. (2013) en de Vries (2007) zullen ingezet worden in het onderzoek. Zij hebben deze routines getoetst en gekoppeld aan de eisen voor educatief partnerschap. In het onderzoek zal worden bekeken op welke wijze OBS de Bron deze routines inzet en ervaart. Op basis daarvan kunnen aanbevelingen worden opgesteld voor de school en externe geïnteresseerden.

De opgedane kennis over samenwerken en communiceren met ouders zal worden gebruikt in het onderzoek om de deelvragen te kunnen beantwoorden. Daarnaast zal deze theorie, en verdiepende theorie worden gebruikt om de antwoorden verder te verdiepen.

2.5 Samenvatting

De centrale begrippen staan in verband met elkaar (zie figuur 1). Er is een begrip extra ontstaan doordat deze verweven zit in alle elementen: beleid. Het beleid zal constant afgestemd en bijgesteld moeten worden om toe te komen aan een sterk verankerd educatief partnerschap, zoals afgebeeld in figuur 3. Dit model is een eigen werktheorie waarbij ik inspiratie heb opgedaan uit de metafoor van 'de kruk' (Jutten, 2009). In het volgende hoofdstuk wordt de onderzoeksmethodologie uitgewerkt, waarbij onder anderen het doel en de onderzoeksstrategie worden vastgesteld.

Figuur 3 - model centrale begrippen

3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de doelstelling, aanpak en overwegingen binnen het onderzoek om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

3.1 Onderzoeksparadigma

Binnen het onderzoek wordt het interpretatieve onderzoeksparadigma toegepast: *‘Situaties dienen bekeken te worden door de ogen van de deelnemers in plaats van door de bril van de onderzoeker.’* (de Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011, p.44). Het onderzoek richt zich op wat positief werkt binnen de samenwerking met ouders en school. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van input vanuit de bestudeerde literatuur en vanuit de verschillende betrokkenen. Waarbij ik, de onderzoeker, dit samenvat en kader.

‘Het doel van het interpretativisme is om de subjectieve, menselijke ervaring van een bepaalde situatie te verhelderen en te begrijpen.’ (de Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011, p.44)
Met dit onderzoek wil ik verhelderen en begrijpen wat werkt binnen de samenwerking tussen ouders en school.

Tot slot is het een subjectief, contextgebonden onderzoek. Hierbij wordt gebruik gemaakt van *‘grounded theory’* (de Lange et al., 2011). Waarbij het van belang is dat de onderzoeker, onderzoek doet naar de (beroeps)praktijk van de deelnemers en hierbij een relevante theorie ontwikkelt. Uiteindelijk wordt een helder document ontwikkeld waarin de belangrijkste aandachtspunten voor een positieve samenwerking tussen ouders en school aan bod komen.

3.2 Onderzoeksstrategie

De onderzoeksstrategie is een ontwerponderzoek. De onderzoeker gaat op zoek naar verbeteringen om het educatief partnerschap op OBS de Bron te versterken. De uitprobeerfase wordt hierbij niet in dit verslag opgenomen, omdat deze nog niet heeft plaatsgevonden. Door de inzet van andere methoden heeft de onderzoeker getracht de onderzoeksvragen te beantwoorden, en een document met aanbevelingen te beschrijven die overdraagbaar is voor andere scholen en besturen. In een presentatie aan het team van OBS de Bron wordt de informatie overgedragen, zij kunnen dan zelf keuzes maken welke middelen en op welke wijze zij de aanbevelingen willen inzetten om het educatief partnerschap verder te ontwikkelen.

3.3 Onderzoeksmethoden

Om de hoofdvraag met de bijbehorende deelvragen te beantwoorden zal grotendeels gebruik worden gemaakt van kwalitatieve data. Er wordt data verzameld binnen relaties, opinies en procedures.

Hoofdvraag

Op welke wijze kan de samenwerking op OBS de Bron tussen ouders, school en leerkrachten geoptimaliseerd worden richting educatief partnerschap?

Binnen het onderzoek worden verschillende onderzoeksmethoden gebruikt (de Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011, h. 7). De methoden worden per deelvraag toegelicht:

1. Wat is de huidige stand van zaken in de samenwerking met ouders op de Bron volgens de betrokkenen en wat is de doelstelling hiervan?

Deze deelvraag wordt beantwoord met behulp van *documentonderzoek* en gesprekken met de directeur. Er worden beleidsstukken van de school bestudeerd binnen het thema samenwerken met ouders. Daarnaast wordt gezocht naar extra informatie, bijvoorbeeld: reflecties en notulen van vergaderingen gericht op dit onderwerp.

2. Hoe ervaren de ouders en leerkrachten de samenwerking onderling?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden worden *vragenlijsten* ingezet. De vragenlijsten worden afgenomen bij de ouders en de leerkrachten van OBS de Bron. Er wordt gebruik gemaakt van zowel open- als gesloten vragen om zoveel mogelijk informatie te verkrijgen.

Door middel van een *focusgroep* wordt verder ingezoomd op wat goed werkt binnen de samenwerking tussen ouders en school. De antwoorden uit de vragenlijsten worden hierbij aangescherpt. Er wordt aan ouders en leerkrachten gevraagd hieraan deel te nemen. Een studiegenoot of directielid wordt gevraagd de rol van notulist op zich te nemen.

3. Welke middelen zet men in en op welke wijze, en welke middelen kan men versterken om de samenwerking verder ontwikkelen naar educatief partnerschap?

Deze deelvraag richt zich op de analyse van de verzamelde data in de eerste twee deelvragen. Met name de focusgroep en de bestudeerde literatuur geeft antwoord op deze vraag. Met deze informatie kan de onderzoeker een advies geven aan de desbetreffende school.

Conclusie

Door bovenstaande deelvragen te analyseren en de literatuur hieraan te koppelen wil de onderzoeker een overzichtelijk document ontwikkelen waarin aanbevelingen worden geformuleerd om door te groeien naar educatief partnerschap.

3.4 Respondenten en deelnemers

Tijdens dit onderzoek wordt samengewerkt met de directeur, leerkrachten, ouders, studiegenoten en mijn critical friends.

De respondenten zijn de leerkrachten en ouders van de school. Zij zijn uitgenodigd om anoniem een vragenlijst in te vullen van ongeveer 20 minuten, waarbij onderzocht wordt op welke wijze zij de samenwerking ervaren en of de doelstelling behaald wordt.

Andere deelnemers in het onderzoek zijn twee leerkrachten en twee ouders binnen een focusgroep die wordt gebruikt. De voorkeur was om dit met een grotere groep ouders te doen, de ervaring heeft geleerd dat het lastig is om mensen hiervoor te motiveren.

De ouders en leerkrachten waren wel representatief voor de verschillende leeftijdsgroepen leerlingen in de school. Voor zowel de onder- als bovenbouw waren personen aanwezig. In de focusgroep is er ingezoomd op de verschillende aanpakken voor educatief partnerschap. Het doel hiervan was om specifieke informatie te krijgen om de conclusie te kunnen aanscherpen.

De directeur is op de hoogte gehouden via mail en gesprekken. Zij heeft feedback gegeven op de stand van zaken.

Mijn studiegenoten en critical friends geven op vastgestelde momenten feedback over de voortgang van het onderzoek. In bijlage 4, 5 en 6 zit een beschrijving en de bewijsvoering van de contacten met

de betrokkenen.

3.5 Ethiek

De onderzoeker moet rekening houden met de privacy en anonimiteit van de deelnemers. Daarnaast is het van belang de betrouwbaarheid te waarborgen (Cohen, Manion, & Morrison, 2000). Om dit te realiseren zorgt de onderzoeker ervoor dat er vanuit een open houding wordt gecommuniceerd. Dit bereikt de onderzoeker door de deelnemers tijdig te informeren over de stappen die worden gezet in het onderzoek. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats met de directeur van OBS de Bron om de stand van zaken en de vervolgstappen te bespreken.

De vragenlijsten worden anoniem ingevuld en er worden geen namen genoemd in dit onderzoeksverslag. De gegevens zijn voor de deelnemers op elk moment opvraagbaar.

De onderzoeker is duidelijk in beeld tijdens het onderzoek waarbij vragen en opmerkingen kunnen worden gesteld. Door een constant bewustzijn van de stappen die ondernomen worden en na te gaan of, en op welke wijze de anonimiteit gewaarborgd wordt, zorgt de onderzoeker ervoor dat de ethiek gewaarborgd wordt.

3.6 Borgen van de kwaliteit

‘Indien zorgvuldig en doelgericht toegepast, leidt triangulatie veelal tot grotere nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van het onderzoek.’ (de Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011, p. 27). Triangulatie wil zeggen dat er vanuit meerdere invalshoeken wordt gekeken of gewerkt (de Lange et al, 2011). De onderzoeksstrategie wordt met verschillende methoden (vragenlijst, focusgroep, gesprekken met directeur) gecombineerd om aan de nodige informatie te komen. Verder wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen (bestudeerde literatuur, publicaties, websites, andere onderzoeken, data) om tot een conclusie te komen. Er wordt vanuit verschillende invalshoeken naar het onderwerp gekeken: vanuit de ouders, de leerkracht, de directeur en de bestudeerde literatuur.

‘De validiteit van een onderzoeksinstrument verwijst naar de mate waarin het instrument werkelijk meet wat de onderzoeker zegt of denkt te meten.’ (de Lange, Schuman, & Montesano Montessori, 2011, p. 27). Tijdens het onderzoek ben ik voortdurend bewust van de handelingen die ik doe, waarbij ik het doel en de betrouwbaarheid van de instrumenten en uitkomsten in de gaten houd. Hiervoor gebruik ik de reflectiecyclus van Korthagen (2002). Door regelmatig terug te blikken en te controleren of ik doelgericht bezig ben, waarna er eventueel alternatieven kunnen worden ingezet.

3.7 Validiteit & betrouwbaarheid

Er zijn veel verschillende vormen van validiteit en betrouwbaarheid. Er zijn dan ook verschillende manieren om deze te benaderen afhankelijk van het onderzoek dat je uitvoert:

“In qualitative data the subjectivity of respondents, their opinions, attitudes and perspectives together contribute to a degree of bias. Validity, then, should be seen as a matter of degree rather than as an absolute state (Gronlund, 1981)” (Cohen, Manion & Morisson, 2000, p. 105).

In dit onderzoek zal er rekening mee worden gehouden dat er vanuit verschillende perspectieven en meningen naar het onderwerp wordt gekeken. Hierdoor kun je de uitingen die worden gedaan niet als absolute waarheid zien, maar dit moet worden beschouwd als gradatie tijdens de analyse. De onderzoeker houdt hier rekening mee door zo objectief mogelijk te blijven.

In de vragenlijsten wordt daarom gewerkt met coderingen in de open vragen, zodat deze

gecategoriseerd kunnen worden. In de focusgroep zorgt de onderzoeker ervoor dat er afstand wordt genomen en er vooral een luisterende rol is. In de verwerking hiervan worden de uitlatingen van de deelnemers wederom gecodeerd weergegeven om de validiteit en betrouwbaarheid zoveel mogelijk te waarborgen.

In het onderzoek worden verschillende bronnen bestudeerd en gebruikt om triangulatie te bereiken. Daarnaast wordt door het inzetten van verschillende onderzoeksmethoden de betrouwbaarheid vergroot doordat er data op verschillende wijze wordt verkregen.

3.8 Wijze van reflectie

Een belangrijk onderdeel van onderzoek doen is reflecteren. Daarom zal tussentijds gereflecteerd worden op het proces met behulp van de reflectiecyclus van Korthagen (2002).

Aan het einde van het onderzoek wordt gereflecteerd wat de bevindingen zijn en het belang hiervan. (de Lange et al, 2011).

3.9 Werkplan en tijdpad

Datum	Activiteit	(gewenste) resultaat / uitkomst
September	- Brainstormen over een onderzoeksonderwerp. - Onderwerp vaststellen in overleg met collega's en studiebegeleider. - Starten met hoofdstuk 1	Kennis verzamelen
Oktober	- Literatuur zoeken voor theoretisch kader. - Literatuur uitwerken - Starten met hoofdstuk 3	Start maken met hoofdstuk 2
28 oktober	Afspraak met directeur van OBS de Bron.	- Presenteren onderzoeksvoorstel - Afspraken maken
November	- Onderzoeksvragen opstellen - Verder werken aan hoofdstuk 2 en 3 - Feedback vragen aan critical friends - Feedback vragen aan Anja - Feedback Anja verwerken. - Hoofdstuk 1 t/m 3 afronden	- Onderzoeksvoorstel afronden.
December	- Feedback verwerken - Inleveren onderzoeksvoorstel - Onderzoeksvoorstel naar directeur mailen. - Literatuur zoeken bij deelvragen.	Gerichte feedback Informatie delen
Januari	- Afspraak directeur vragenlijst. - Documentonderzoek deelvraag 1 - Proefversie vragenlijsten maken - Uitproberen vragenlijst critical friends	Feedback over vragenlijsten Bijstellen Reflectie
Februari	- Vragenlijsten aanpassen. - Theorie uitwerken - Reflecteren op voortgang	Definitieve vragenlijst
Maart	- Vragenlijsten aanleveren - Afspraak directeur m.b.t. voortgang vragenlijsten - Herinneringen versturen, mensen aanspreken m.b.t. vragenlijst	

	- Analyseren data uit vragenlijsten - Deelvraag 2 uitwerken. - Reflecteren op voortgang.	
April	- Afspraak directeur m.b.t. vragenlijsten en focusgroep - Focusgroep voorbereiden	
Mei	- SEN-these afronden en inleveren.	
Juni	- Focusgroep uitvoeren - Focusgroep analyseren - Deelvraag 2 en 3 uitwerken - Afspraak directeur m.b.t. analyse focusgroep - Conclusies schrijven	
Juli	- Presentatie onderzoeksresultaten aan het team - Onderzoek afronden en uitwerken - Inschrijven herkansing augustus	
Augustus	- PGO inleveren	

3.10 Delen van kennis

In het onderzoek worden collega's en ouders vanaf het begin betrokken. Het startpunt is een gesprek met de directeur van OBS de Bron. In een vergadering wordt het onderzoek toegelicht. De tussentijdse bevindingen worden open en transparant gecommuniceerd naar alle betrokken partijen door middel van mailcontact.

De doelstelling is een helder document, met aanbevelingen voor de praktijk, ontwikkelen waarin staat beschreven waar kansen liggen voor de (verdere) ontwikkeling van educatie partnerschap. Het eindresultaat wordt gepresenteerd aan het team en geïnteresseerde ouders. Waarbij de doelstelling is anderen te inspireren om van, en met elkaar te leren.

In het hoofdstuk 4 wordt de analyse van de verzamelde gegevens en data gepresenteerd, zodat er een overzichtelijk geheel ontstaat om in hoofdstuk 5 de onderzoeksvraag- en deelvragen te kunnen beantwoorden.

4 Data-analyse en resultaten

In de periode januari tot en met juni zijn er verschillende methoden ingezet om onderstaande deelvragen te kunnen beantwoorden:

1. *Wat is de visie wat betreft de samenwerking met ouders op OBS de Bron volgens de betrokkenen en wat is de doelstelling hiervan?*
2. *Hoe ervaren de ouders en leerkrachten van OBS de Bron de samenwerking onderling?*
3. *Welke middelen zet men in en op welke wijze, en welke middelen kan men versterken om de samenwerking verder ontwikkelen naar educatief partnerschap?*

De data is in dit hoofdstuk per onderzoeksmethode verwerkt. In hoofdstuk 5 worden de conclusies per deelvraag verder uitgewerkt.

4.1 Data documentonderzoek

Schoolgids

Om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de visie van OBS de Bron over het onderwerp 'samenwerken met ouders', is documentonderzoek uitgevoerd in de schoolgids. Ik ben begonnen met een deductieve benadering van deze data (de Lange et al., 2011) door citaten te markeren. Hierna kwam ik tot de conclusie dat een inductieve benadering (de Lange et al., 2011) overzichtelijker is.

Door de citaten in drie categorieën te verdelen is een duidelijk overzicht gecreëerd, waarna de gegevens gebruikt konden worden voor het vervolg van het onderzoek.⁴

Om de analyse overzichtelijk te houden is ervoor gekozen om de belangrijkste kernwoorden in de visie van OBS de Bron, met betrekking tot de samenwerking met ouders, te markeren. Deze staan afgebeeld in figuur 4.

Educatief partnerschap	Communicatie	Beleid
• Gezamenlijke verantwoordelijkheid • Maatschappelijk belang • Samen-gevoel • Verschillende instrumenten: - Fidesmethodiek - Afsprakenlijst - Thema-avond - Informatieavond - Oudergesprekken	• Nieuw schoolrapport • Motiverend • Open houding • Vaste momenten in het jaar. • Op eigen initiatief in gesprek gaan.	• Pijler: de kracht van samenwerken als meerwaarde voor de ontwikkeling van kinderen. • Samenwerken met de omgeving, zodat ieder kind het beste uit zichzelf haalt. • Aansluiting vinden tussen thuissituatie en schoolsituatie.

Figuur 4 - Kernwoorden visie op samenwerken met ouders van OBS de Bron

Fides

Tijdens het documentonderzoek en in gesprekken met de directeur kwam de methodiek van Fides ter sprake. Nadat ik de kernbegrippen van de fidesmethode op een rij had gezet, ontdekte ik dat ze

⁴ Zie bijlage 3 voor de volledige uitwerking.

een overlap hebben met het educatief partnerschap. In figuur 5 staat een analyse in een tabel afgebeeld. In bijlage 3 staan de citaten uitgewerkt.

Kernwoorden fides passend bij het educatief partnerschap	
•	Werken aan talent
•	Accepteren minder sterke kanten
•	Verantwoordelijkheid ouders & school om ze te begeleiden
•	Bewustwording
•	Acties van opvoeders
•	Betekenisvol
•	Belevingswereld leerlingen
•	Interactieve bijeenkomsten
•	Werken met symbolen
•	Ouderboekje

Figuur 5 – kernwoorden fides passend bij educatief partnerschap

Het documentonderzoek heeft inzichten gegeven over de kernwaarden die gehanteerd worden op OBS de Bron. Deze waarden worden gebruikt om de vragenlijst vorm te geven.

4.2 Data vragenlijst

Om in beeld te kunnen brengen hoe ouders en leerkrachten de samenwerking onderling ervaren is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Hierbij zijn gesloten en open vragen gesteld om een zo breed mogelijk beeld te krijgen. De vragenlijsten zijn opgesteld met behulp van het webbased kwaliteitssysteem 'Werken met kwaliteit (WMK)' (Gorcum, Bos Onderwijs, & Kwest Online, z.d.). Het systeem gaat uit van de systematiek die bekend staat als de PDCA-cyclus (Terhurne, 2005).⁵

Analyse gesloten vragen

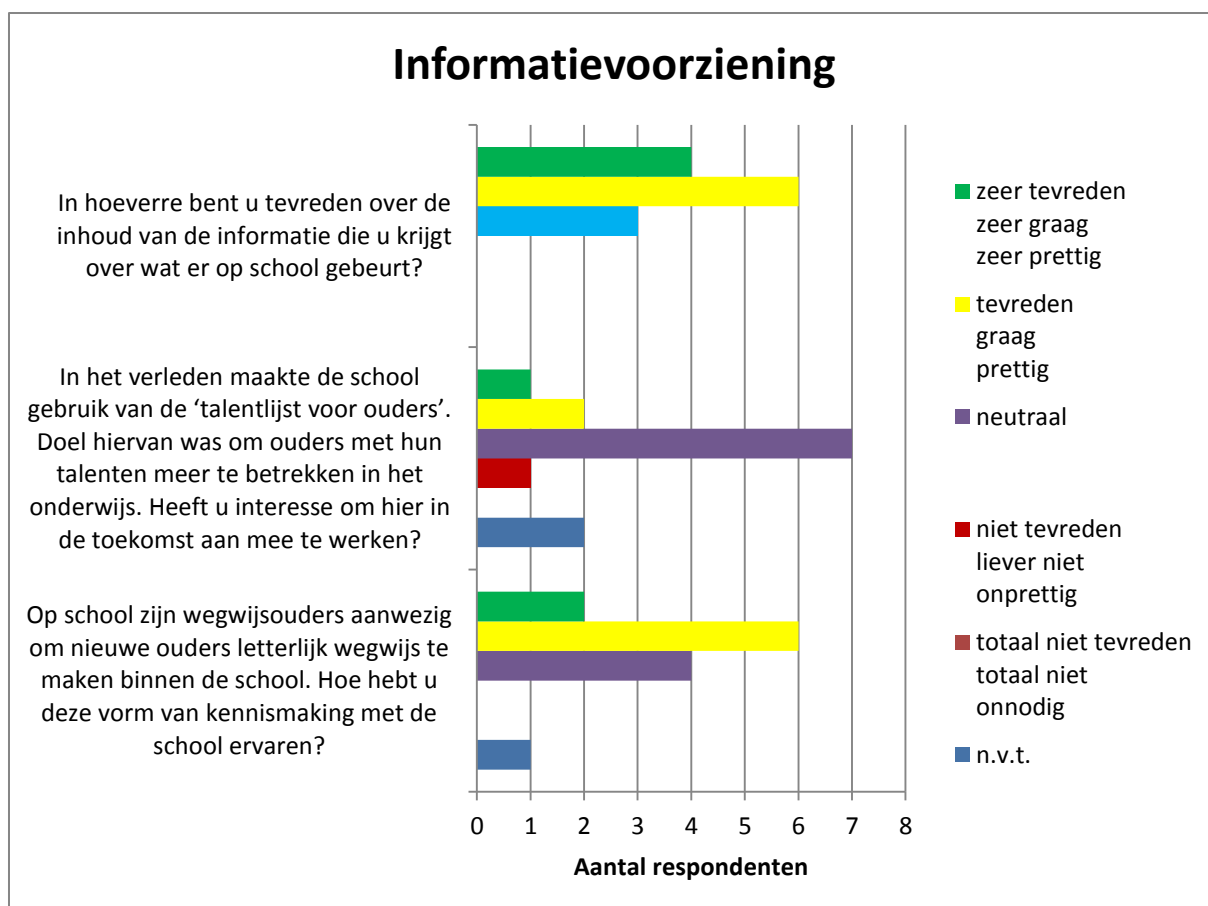
De vragenlijsten zijn afgenomen bij de ouders en leerkrachten van de school. Er zijn vijf categorieën opgenomen: schoolklimaat, betrokkenheid, samenwerking, communicatie en beleid. Deze categorieën zijn ontstaan vanuit het documentonderzoek.

Op de verticale as staan de vragen zoals omschreven in de vragenlijst. Op de horizontale as staan het aantal respondenten weergegeven. De normscores worden weergegeven in kleurcodes, welke worden verduidelijkt door de legenda aan de rechterkant.

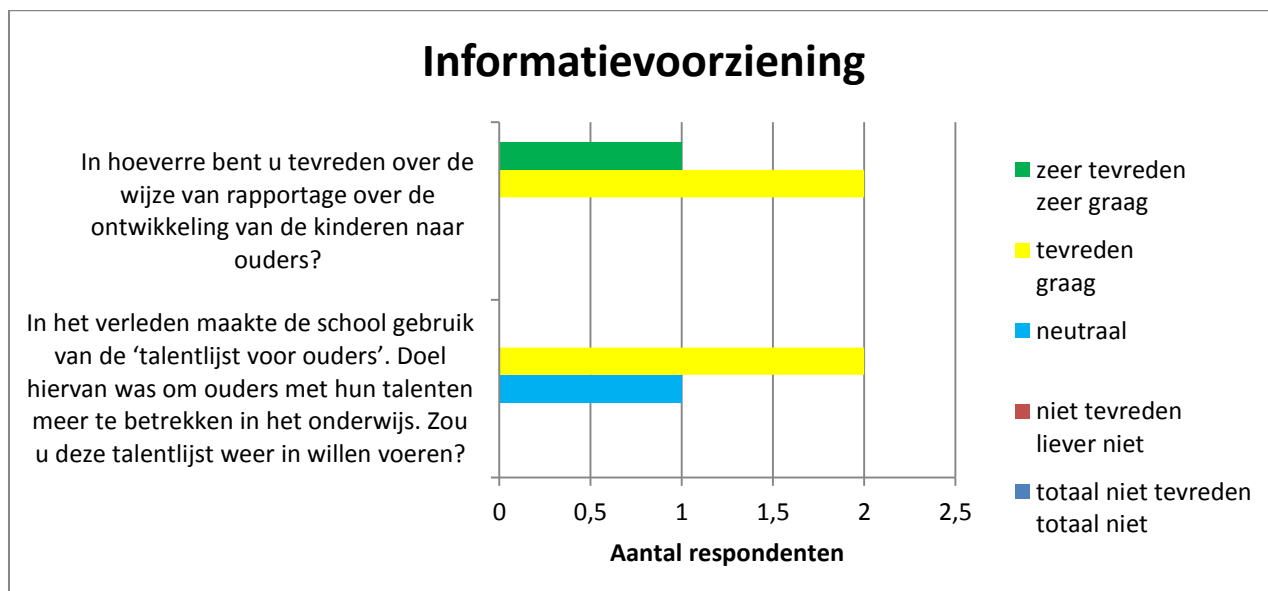
In de grafieken valt af te leiden ouders en leerkrachten over het algemeen tevreden tot zeer tevreden zijn over het schoolklimaat, de betrokkenheid, de samenwerking en de communicatie. De gegevens van deze categorieën zijn afgebeeld in bijlage 6. Voor een exacte weergave van de gegeven antwoorden zie bijlage 4 en 5.

Hierna volgt een analyse op de verzamelde data en een beschrijving van de vervolgstappen die genomen zijn.

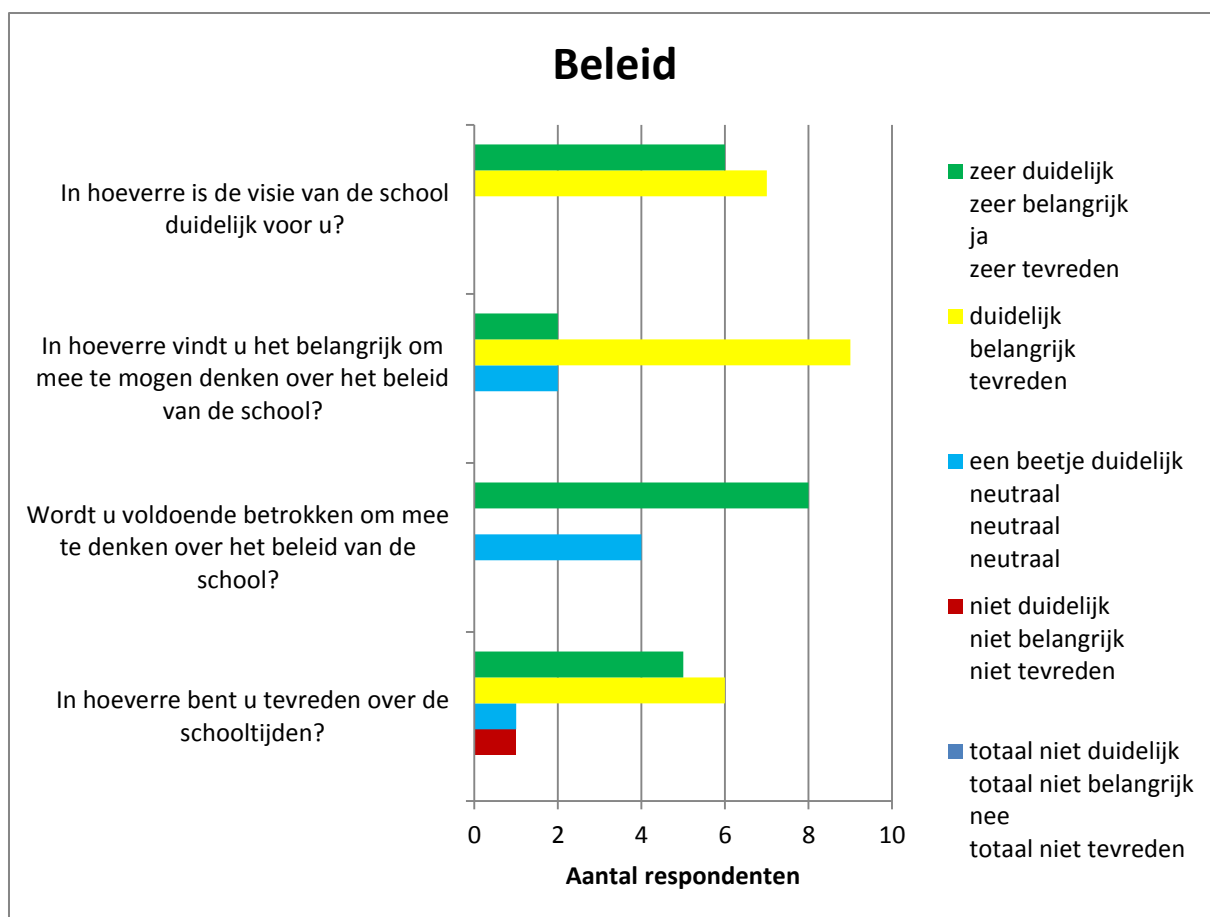
⁵ Plan – Do – Check – Act

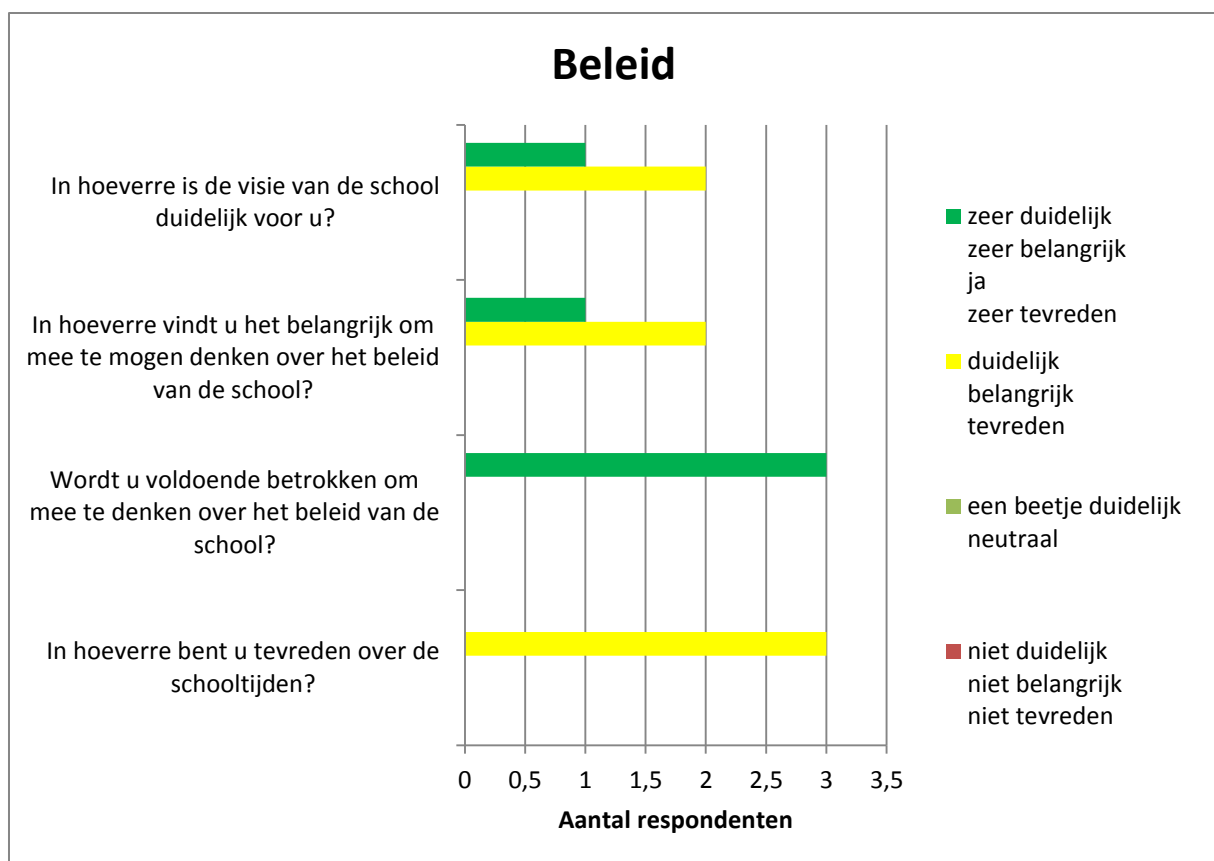
Figuur 6 - Vragenlijst ouders – thema communicatie, maart 2015.

Figuur 7 – Vragenlijst leerkrachten – thema informatievoorziening, maart 2015.

Figuur 8 - Vragenlijst ouders – thema beleid, maart 2015.

Figuur 9 - Vragenlijst leerkrachten – thema beleid, maart 2015.

De voorlopige analyse en conclusie hierbij is dat de respons aan de lage kant is om tot een representatieve conclusie te komen. Bij de ouders is er een respons van 19% (13 van de 68 vragenlijsten) en bij de leerkrachten een respons van 37,5% (3 van de 8 vragenlijsten). De gegevens duiden er echter wel op dat het schoolklimaat en de samenwerking op OBS de Bron sterk is ingebed. Dit zou gunstige gevolgen kunnen hebben op het realiseren van het educatief partnerschap.

Op het gebied van informatievoorziening is te zien dat de meerderheid (53%) van de ouders neutraal staat tegenover het invoeren van een talentlijst voor ouders. Deze vraag zal verder worden verdiept in de focusgroep.

De vervolgstap is het analyseren van de open vragen, deze zijn in de volgende paragraaf uitgewerkt.

Analyse open vragen

De open vragen zijn door zowel de ouders als leerkracht beantwoord. De onderzoeker heeft deze vragen gefilterd en gecodeerd. Er is gekozen om de begrippen onder te verdelen in de drie eerder gekozen categorieën. De reden hiervoor is dat zij aansluiten bij het educatief partnerschap waar het onderzoek zich op richt. Voor een exacte weergave van de antwoorden op de open vragen zie bijlage 6 en 7.

In figuur 18 is weergegeven welke kernwoorden werden benoemd door ouders en leerkrachten. De onderzoeker heeft deze gecodeerd en ondergebracht in de eerder genoemde categorieën. De twee kleuren wordt inzichtelijk gemaakt welke kernwoorden positief worden beoordeeld (groen), en waar nog groei valt te behalen (blauw).

Educatief partnerschap	Communicatie	Beleid
• Laagdrempelig • Tweerichtingsverkeer • Samen oplossen • Helpen bij het leerproces • Ouders betrokken bij activiteiten. • Ouders worden serieus genomen. • Samenwerken met externe instantie • Vertrouwen • Sterke samenwerking • Kind staat centraal • Samen verantwoordelijk	• Last-minute vragen werkt niet voor werkende ouders. • Open en betrokken sfeer. • Regelmatig overleg. • Afspraken worden nagekomen. • Goede communicatie • Altijd ruimte voor gesprek. • Eerlijke en open houding • Bespreekbaar maken • Bellen, mailen of persoonlijk gesprek • Initiatief nemen, beiden verantwoordelijk	• Kind mag zichzelf zijn. • Kinderen worden gezien. • Fides methode
• Meer huiswerk • Handvatten voor ouders om te oefenen bij zwakke vakken.	• Meer overleg over motivatie • Blijven terugkoppelen • Vaker een gesprek over leerresultaten • Meer tijd • Digitale nieuwsbrief is wennen • Website niet altijd up-to-date.	• Pauze zou langer mogen. Of een continuerooster

Figuur 10 - Kernwoorden n.a.v. de open vragen in de vragenlijst

Deze analyse is door de relatief lage respons ook niet volledig objectief. Er zijn geen tegenstrijdigheden waarneembaar in de uitspraken van de leerkrachten en ouders, hierdoor konden ze op bovenstaande wijze worden opgesteld.

De analyse van de vragenlijsten is doorgesproken met de directeur. In gesprek met haar is besloten om de routines, die passen bij het educatief partnerschap (van den Berg et al., 2013; de Vries, 2007) te bevragen door middel van een focusgroep. De data uit de vragenlijsten wordt gebruikt om gerichte vragen te stellen. Zo wordt nagegaan wat men van de ‘talentlijst voor ouders’ denkt, hoe de digitale middelen beter ingezet kunnen worden en op welke manier er thuis meer geoefend kan worden. Deze data is in de volgende paragraaf uitgewerkt.

4.3 Data focusgroep

De focusgroep heeft plaatsgevonden op 2 juni 2015 op OBS de Bron, met twee ouders en twee leerkrachten. Tijdens deze focusgroep is ingegaan op de verschillende ouderoutines die passen bij educatief partnerschap, zoals beschreven in de bestudeerde literatuur (van den Bert et. al, 2013). De voorbereiding en presentatie van deze focusgroep zijn te vinden in bijlage 13 en 14.

Analyse focusgroep

Een verslag met letterlijke citaten van de focusgroep is te vinden in bijlage 15. Hier is wederom gebruik gemaakt van het coderen van belangrijke woorden en zinnen op een deductieve manier. Deelnemers geven aan dat er verschillende routines worden ingezet op de bron, de volgende worden positief benoemd:

- Kennismakingsgesprek
- Ateliers
- Helpende handen
- Wegwijsouders
- Afsprakenkaart
- Interactieve avond
- Activiteitenboekje

Deelnemers benoemen dat de volgende routines nog versterkt zouden kunnen worden:

- Koffieurtje
- Nieuwsbrief
- Digitale communicatie
- Talentlijst voor ouders

De volgende routines zijn (nog) niet ingezet op OBS de Bron, maar zouden wel passend zijn volgens de deelnemers:

- Webtool: klasbord
- Ouderhulpkaarten

4.4 Aanbevolen interventies voor OBS de Bron

De onderzoeker is zich ervan bewust dat de benoemde routines verkregen zijn uit een minimale deelname. Toch is het interessant te onderzoeken wat OBS de Bron nog zou kunnen doen op deze gebieden. De onderzoeker omschrijft dit met behulp van de literatuur en de uitspraken die zijn gedaan in de vragenlijsten en focusgroep, zodat het past bij de school. In het volgende hoofdstuk zullen deze aanbevelingen aan bod komen.

5 Conclusies, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk worden voorlopige conclusies geformuleerd op de onderzoeksvragen. Er worden hierbij aanbevelingen gedaan in samenhang met het theoretisch kader. Daarbij wordt omschreven wat de bijdrage aan kennisontwikkeling van de onderzoeker aan de probleemstelling is.

Tot slot wordt dit geheel samengevat en omschreven wat de vervolgstappen zouden kunnen zijn en welke conclusie en bijbehorende discussie er aan ten grondslag ligt.

5.1 Deelvraag 1

Wat is de visie wat betreft de samenwerking met ouders op OBS de Bron volgens de betrokkenen en wat is de doelstelling hiervan?

Vanuit de vragenlijst kwamen enkele relevante en sterke punten op OBS de Bron naar voren: een goed pedagogisch klimaat realiseren en de samenwerking met ouders. Deze uitkomst sluit aan bij de ervaring van de onderzoeker. OBS de Bron geeft aan educatief partnerschap te willen realiseren en hier al stappen in te hebben gemaakt. Het begrip *gedeelde verantwoordelijkheid* (Smit et al., 2006; de Vries, 2007). Van den Bert et al (2013) maken onderscheid tussen een pedagogisch- en didactisch component. In gesprek met de directeur is besloten om het onderzoek meer te gaan richten op het educatief partnerschap. Waar zouden op dit gebied nog kansen liggen voor OBS de Bron? Daarnaast is het interessant op zoek te gaan naar *good practice* (De Lange et al., 2011). Door deze te onderzoeken kunnen anderen weer leren van de middelen die OBS de Bron inzet om tot educatief partnerschap te komen.

Na dit documentonderzoek en een gesprek met de directeur is de volgende doelstelling van deze samenwerking door de onderzoeker geformuleerd:

De opvoeding en ontwikkeling in de thuissituatie en op school moeten zoveel mogelijk op elkaar aansluiten, omdat school en ouders samen verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van het kind. Door de inzet en ontwikkeling van goede instrumenten en aanleidingen te creëren willen we met ouders in gesprek blijven over de ontwikkeling van hun kind.

Dit sluit aan bij mijn visie over de samenwerking met ouders en zoals omschreven in de literatuur (Pameijer, 2012; de Vries, 2007; Marzano, 2003; Epstein, 2001).

De methodologie had naar mijn mening verder verdiept kunnen worden door interviews in te zetten bij de verschillende betrokkenen. Nu is het een weergave van de schoolgids, directeur en eigen ervaringen.

Een mooi gevolg van dit documentonderzoek is dat de fidesmethodiek (Visser & Visser, 2013) naar voren is gekomen. In de periode dat ik werkzaam was bij OBS de Bron heb ik hier kennis mee mogen maken. Het doel van deze methodiek is om de weerbaarheid en het zelfvertrouwen van kinderen te versterken. De kracht hiervan is dat er de hele week aandacht voor is, en niet op een vast moment in de week zoals bij enkele andere bekende sociale vaardigheidsprogramma's (Cornelissen, 2014). Deze methodiek richt zich op de ouders, school en de leerling waardoor er een wisselwerking ontstaat (Pameijer, 2012).

Ik vind het belangrijk dat er veel aandacht is voor het zelfvertrouwen en de weerbaarheid van

leerlingen. Op deze manier worden zij zelfbewuste en kritische mensen en dat is belangrijk voor hun kwaliteit van leven en prestaties in de toekomst.

5.2 Deelvraag 2

Hoe ervaren de ouders en leerkrachten van OBS de Bron de samenwerking onderling?

De vervolgstap in dit onderzoek is het afnemen van een vragenlijst, waarbij ouders en leerkrachten werden betrokken. Op deze manier wilde ik de geformuleerde visie uit deelvraag 1 toetsen: wordt deze door de betrokkenen daadwerkelijk zo ervaren als omschreven in de schoolgids?

Een conclusie die getrokken kan worden vanuit de vragenlijsten, is dat de ouders en leerkrachten tevreden tot zeer tevreden zijn over de sfeer op school, de samenwerking onderling en de manier van communiceren. Er heerst een positieve sfeer op deze school en een gevolg hiervan zou kunnen zijn dat het voor de school een stuk gemakkelijker is het educatief partnerschap in te voeren. Mijn visie is dan ook dat het begint bij de inrichting van de school en de open houding van de professionals die er werken. Menheere & Hooge (2010) onderschrijven deze kenmerken: *“Een uitnodigende, open houding van de school en een planmatige aanpak in deze versterken de betrokkenheid van ouders, zowel bij het leren op school als bij het leren in de situatie thuis.”* (p. 18).

Achteraf heeft de gesloten vragenlijst mij niet de antwoorden gegeven die ik wilde hebben. Het blijft naar mijn mening teveel aan de oppervlakte. Achteraf had ik bewuster moeten insteken op het educatief partnerschap in de vragenlijst. Op het moment van afname had ik deze richting nog niet gekozen.

Daarnaast zijn er relatief weinig vragenlijsten ingevuld door ouders en leerkrachten. Het percentage van de ontvangen vragenlijsten van de ouders ligt op 19%. Bij de leerkrachten ligt dit percentage op 37,5% maar dit is niet representatief, omdat het een klein team betreft. De Lange et al. (2011) omschrijven dit als *non-respons*. Er is een relatief grote groep die de vragenlijst niet heeft ingevuld. Ik heb verschillende acties ondernomen: ouders en collega's benaderd via mailcontact en de nieuwsbrief, daarnaast heb ik ouders en collega's persoonlijk aangesproken. Helaas heeft dit niet tot het gewenste resultaat geleid. Mijn zorgen heb ik begin april aan mijn studiebegeleider geuit via een e-mail. Zij gaf hierbij aan dat ik gewoon door kon gaan met het onderzoek, zij gaf hierbij het volgende aan: *“PGO als toets is vooral om te laten zien dat je systematisch en onderbouwd praktijkonderzoek kunt doen. Nu je opzet is methodologisch in orde en de vragenlijst is slechts oriënterend dus alles is welkom”* (van Zon, 8 april 2015), zie bijlage 5.

De open vragen hebben me echter meer inzichten gegeven. De uitspraken van ouders en leerkrachten kwamen veelal overeen en deze begrippen komen ook terug in de literatuur over educatief ouderschap. Dit was voor mij een eye-opener en ik vond dat ik hier verder op in moest steken.

In de focusgroep kwam wederom naar voren dat de samenwerking door beide partijen als prettig wordt ervaren. Dit leid ik af uit uitspraken als: *“Ouders voelen zich welkom om te helpen”* en *“Leerkrachten en ouders nemen initiatieven tot gesprekken”*. Ik ben me er zeer bewust van geweest om een luisterende houding aan te nemen, door samen te vatten en conclusies te controleren (de Lange et al., 2011).

Wat ik sterk vond aan de focusgroep was dat men elkaar mening respecteerden en open werd gestaan voor elkaars mening. De voorbereiding met gesprekspunten waren door de onderzoeker een week voorafgaand aan de focusgroep aan de deelnemers aangeleverd, zie bijlage 7. Hierdoor merkte ik dat men voorbereid was, en het gesprek soepel verliep en met enige diepgang. Het past ook bij mijn voornemen om transparant te communiceren.

Er werden veelal positieve punten benoemd, waar anderen weer van kunnen leren. Dit mede dankzij de inbreng van een ouder die haar kinderen op meerdere scholen heeft zitten. In de paragraaf met aanbevelingen zullen deze punten meegenomen worden.

Minder sterk was het aantal deelnemers, ik had gehoopt op minimaal drie leerkrachten en drie ouders. Uiteindelijk kreeg ik met moeite vier personen bij elkaar, waardoor het in mijn ogen minder representatief is geworden.

5.3 Deelvraag 3

Welke middelen zet men al in, en welke middelen kan men versterken om de samenwerking verder ontwikkelen naar educatief partnerschap?

Met behulp van de gesprekken, vragenlijsten, de focusgroep en het bestuderen van de literatuur kan de onderzoeker concluderen dat er verschillende middelen versterkt en ingezet kunnen worden op OBS de Bron om het educatief partnerschap verder te ontwikkelen. In de focusgroep zijn de routines zoals beschreven in de literatuur (van den Berg et al., 2013; de Vries, 2007) besproken en geanalyseerd met deelnemers.

Een opvallende uitkomst in de focusgroep was dat ouders eenmaal per week bij elkaar kunnen komen in de aula, maar dat dit altijd een vast groepje is. Een ouder benoemde dat zij hier een paar keer heeft bij gezeten, maar zich niet echt welkom voelde. Een andere ouder beaamde dit en de leerkrachten konden zich hier wat bij voorstellen. Het is een “kleinschalig leermeenschap” (Cornelissen, 2014).

Daarnaast zou het implementeren van digitale communicatiemiddelen versterkt mogen worden. Ouders gaven aan de website niet of nauwelijks te bezoeken. De onderzoeker bracht hiervoor de tool *klasbord* (Breij, 2013) in. Een ouder kende de tool, de overige deelnemers gaven aan dat dit wel iets zou kunnen zijn voor OBS de Bron.

Het lijkt erop dat de volgende succesfactoren meespelen in de sterke samenwerking op OBS de Bron:

- De ateliers, ouders helpen met allerlei creatieve activiteiten.
- Activiteitenboekje, ouders kunnen aangeven waar zij aan mee kunnen en willen werken.
- De fidesmethodiek, ouders en school nemen samen de verantwoordelijkheid door kinderen doelgericht te ontwikkelen tot zelfbewuste personen.
- Interactieve avond, er wordt een thema belicht en ouders ervaren op welke wijze hiermee gewerkt wordt.
- Wegwijsouders, ouders geven nieuwe ouders een rondleiding door de school en delen hun ervaringen.
- De nieuwsbrief, korte en krachtige items, duidelijke en eenduidige opmaak.
- Helpende handen, helpen tijdens allerlei activiteiten op school.
- Afsprakenkaart bij het rapport, hiermee worden met ouders, leerkrachten en leerlingen gezamenlijke afspraken gemaakt.

Voor een uitgebreid overzicht en overige ouderoutines voor de eigen schoolpraktijk verwijs ik graag naar het boek: *Succes! Met ouders*. (van den Berg et al., 2013).

5.4 Onderzoeksvraag

Op welke wijze kan de samenwerking op OBS de Bron tussen ouders, school en leerkrachten geoptimaliseerd worden richting educatief partnerschap?

Dit is een praktijkgericht onderzoek en om die reden zijn praktische middelen onderzocht die bijdragen aan het educatief partnerschap. Voornamelijk de bestudeerde literatuur en de focusgroep hebben een bijdrage geleverd om tot een conclusie te komen.

In onderstaand schema worden de aanbevolen routines die vanuit de analyse passend zijn bij OBS de Bron weergegeven en omschreven.

Routine	OBS de Bron
Het welkomgesprek	Versterken door doelgericht op zoek te gaan naar de wijze van gedeelde verantwoordelijkheid. De school maakt al gebruik van de 'afsprakenkaart' bij het rapport. Deze kan bij het kennismakingsgesprek al worden ingezet, waarna er in een volgend gesprek op wordt terug geblikt.
De weblog	Versterken door de inzet van 'Klasbord'. Doordat iedere klas een eigen afgeschermdde pagina heeft, kan de leerkracht persoonlijke berichten sturen, gericht op zijn of haar groep. Nu wordt alleen facebook gebruikt en dit is volgens ouders meer 'algemeen'.
Ouderhulpkaarten / Leerondersteuning thuis	Versterken door doelgericht aan de slag te gaan met de inzet van hulp door ouders thuis. Dit kan met behulp van de kaarten, ouders worden zo gestimuleerd om spelenderwijs met kinderen te oefenen op verschillende vakgebieden.
Ouderkamer / Koffiurtje	Versterken door ervoor te zorgen dat alle ouders zicht hierbij betrokken voelen. Directeur of leerkracht zou hier af en toe bij aan kunnen sluiten door doelgericht een thema te bespreken met ouders. Hiermee zou je meer ouders kunnen bereiken.
De nieuwsbrief	Versterken door belangrijke items ook op facebook of klasbord terug te laten komen. Om te voorkomen dat ouders iets missen.
Talentlijst voor ouders	Versterken door ouders hier actiever bij te betrekken. Bijvoorbeeld door middel van oproepjes op de digitale tools. Op blijven letten dat het geen verplichting wordt, of dat het geforceerd wordt ingezet.

Figuur 11 - Aanbevelingen OBS de Bron

Deze aanbevelingen zouden in ontwerponderzoek moeten worden uitgetoetst en daarna geëvalueerd. Helaas heeft deze fase nog niet kunnen plaatsvinden. In overleg met mijn studiebegeleider en directeur is er dan ook voor gekozen om het op deze wijze te omschrijven. De gegevens zijn wel aan het team gepresenteerd, zie hiervoor bijlage 14.

5.5 Conclusie en discussie

Dit ontwerponderzoek had als doel te onderzoeken wat werkt binnen de samenwerking tussen ouders en school. Daarnaast wilde de onderzoeker weten op welke manier men kan werken aan educatief partnerschap. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat er op OBS de Bron een open en positieve sfeer hangt. De Vries (2007) geeft aan dat het van wezenlijk belang is dat een school ouderbetrokkenheid stimuleert en een weg vindt om te gaan met verschillende soorten ouders en emoties. Naar mijn mening draagt een positief schoolklimaat bij aan een goede samenwerking met ouders en andersom.

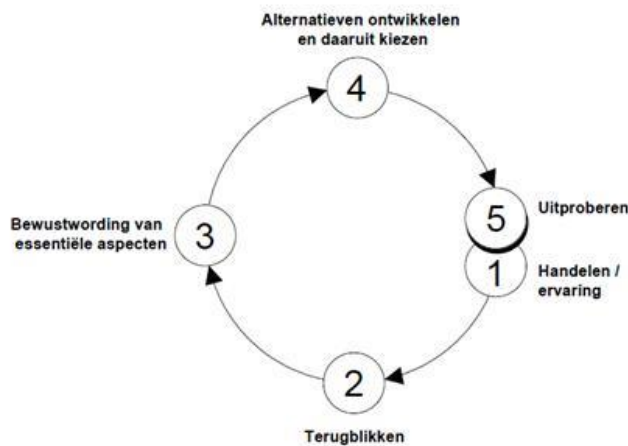
De onderzoeksmethoden hebben niet persé een objectief beeld gegeven. Het is met name kwalitatief onderzoek waarbij meningen centraal staan (de Lange et al., 2011). Hierdoor is het moeilijk om definitieve conclusies te trekken en een definitief antwoord te geven op alle vragen. Uit dit onderzoek kan wel geconcludeerd worden dat het belangrijk is om op een doelgerichte wijze te werken aan de samenwerking met ouders en school. Waarbij het van belang is om een gezamenlijke verantwoordelijkheid te realiseren (van den Berg et al., 2013; de Vries, 2007; Smit et al., 2006; Epstein, 2001).

In een vervolgonderzoek zouden deze middelen getoetst kunnen worden met betrekking tot het inclusief onderwijs. Ik vraag mij dan af op welke manier ouders van, bijvoorbeeld, een leerling met het syndroom van down aankijken tegen deze samenwerking.

Daarnaast lijkt het me interessant te onderzoeken op welke wijze de verschillende routines ingezet kunnen worden op een school waar de samenwerking met ouders minder soepel verloopt.

6 Reflectie

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op het proces van het schrijven van dit praktijkgericht onderzoek. Tijdens het onderzoek heb ik gebruik gemaakt van de reflectiecyclus van Korthagen (2002), zoals afgebeeld in figuur 12. De cyclus is de rode draad binnen de vijf verschillende dimensies zoals omschreven door Klabbers & Boosten (2013).

Figuur 12 - Reflectiecyclus van Korthagen, Melief & Tigchelaar, 2002)

6.1 Beschrijvende reflectie

Het tot stand komen van dit onderzoek heeft me veel energie gekost. Het onderwerp kiezen was lastig, omdat ik geen vaste werkplek heb. De opleiding heeft me geleerd eerder op hulp te vragen, en na een verhelderend gesprek met mijn studiebegeleider is het onderwerp tot stand gekomen.

Doordat 'samenwerken met ouders' een vrij breed onderwerp is, was het essentieel om in dit regelmatig in gesprek te gaan met de directeur en mijn studiebegeleider. Zij hebben mij geholpen op het goede pad te blijven. De onderzoeksvraag was bijvoorbeeld veel te omvattend, door het voeren van deze gesprekken en het lezen van de literatuur ontdekte ik dit, en kon ik het plan op tijd bijstellen.

Het kiezen van de methodieken voor het onderzoek was hierdoor ook een proces. Ik moest gerichte keuzes maken. Hierbij voelde ik een tijdsdruk. Het afnemen van de vragenlijst heeft bijvoorbeeld meer tijd gekost, doordat er weinig respons kwam. Hier moest ik oplossingen voor verzinnen, en de logische vervolgstap was dan ook een focusgroep met ouders. Deze fase in het onderzoek vond ik zeer spannend, maar ik heb er veel van geleerd en de reacties van de deelnemers waren voor mij zeer waardevol.

6.2 Technische reflectie

Gedurende het onderzoek heb ik verschillende vaardigheden ingezet om mijn doelen te bereiken. Zo moest ik open communiceren met alle betrokkenen. Ik zorgde hiervoor door mensen op tijd te informeren, afspraken na te komen en mezelf goed voor te bereiden. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om dit te realiseren (de Vries, 2007).

Het onderzoek heeft eraan bijgedragen dat de competenties reflectie en ontwikkeling, samenwerken

met collega's en de omgeving sterk zijn ontwikkeld. Ik ging meerdere malen in gesprek met collega's en ouders waarbij ik me constant afvroeg of ik op de goede weg was. Hierbij bleef ik kritisch kijken naar mezelf en het proces.

De interpersoonlijke competentie is indirect verder ontwikkeld, doordat ik heb ontdekt dat de samenwerking met ouders en school van wezenlijk belang is voor het welbevinden en de prestaties van leerlingen (Smit et al., 2006; Marzano, 2003). Daarnaast heb ik ervaren welke middelen er voor het educatief partnerschap inzetbaar zijn, en wat werkt voor OBS de Bron.

6.3 Biografische reflectie

Als persoon vind ik mezelf zeer autonoom. Ik zoek graag dingen zelf uit en in het verleden vroeg ik niet snel om hulp. Tijdens de opleiding heb ik geleerd dat om advies vragen essentieel is om verder te komen. Gesprekken met mijn studiegenoten, studiebegeleider en directeur hebben me geholpen om de diepgang in mijn onderzoek te blijven zoeken. Voor de buitenwereld lijk ik altijd vrolijk en vol zelfvertrouwen, maar in mijn werksituatie kan ik best onzeker zijn. Hierdoor vond ik het lastig om met een directeur of studiebegeleider in gesprek te gaan. Het onderzoek heeft mij doen inzien dat deze mensen van uit hun professionaliteit en liefde voor het vak graag helpen.

Het structureren van mijn werk heeft daarnaast ook een flinke groei doorgemaakt. Ik heb altijd veel ideeën en vind het lastig om deze te ordenen. Het gevolg hiervan is dat dingen blijven liggen. Dankzij dit inzicht, met als gevolg de steun van mijn omgeving, ben ik erin geslaagd om de opleiding planmatig te doorlopen.

Tot slot is het onderwerp van mijn onderzoek, samenwerking, voor mij persoonlijk een belangrijk onderwerp. Ik omring me graag met allerlei mensen en bouw graag een band met mensen op. Ik vind het belangrijk dat de belangrijkste personen rondom een leerling deze band ook opbouwen en onderhouden. Dit onderzoek heeft me geholpen om hier nieuwe inzichten in te verkrijgen, waar ik aan kan bouwen in het vervolg van mijn carrière.

6.4 Kritische reflectie

Ik ben dit onderzoek gestart vanuit de overtuiging dat de samenwerking tussen ouders en school essentieel is voor de ontwikkeling van de leerling. Na het bestuderen van verschillende literatuur ontdekte ik dat hier al veel onderzoek naar is gedaan en zij mijn overtuiging onderschreven (Smit et al., 2006; Epstein, 2001; Marzano, 2003).

Het onderzoek zelf zou ik achteraf anders hebben aangepakt. Mijn hypothese was dat de samenwerking op OBS de Bron als positief zou worden beoordeeld. De resultaten bevestigden dit. Ik had beter op zoek kunnen gaan naar een echt probleem binnen de school. In overleg met de directeur en studiebegeleider heb ik het gekozen pad toch voortgezet. Uiteindelijk heeft het onderzoek mij, en anderen, bruikbare informatie gegeven om te kunnen gebruik in de realisatie van educatief partnerschap. OBS de Bron heeft door het onderzoek inzichten gekregen hoe zij in de toekomst verder zouden kunnen met het educatief partnerschap.

6.5 Meta-reflectie

Met het oog op inclusief onderwijs is het van belang dat de omgevingsfactoren van de leerlingen kritisch worden belicht (van Meersbergen & Jeninga, 2012). Door de sociale omgeving in te zetten in de ondersteuning kan inclusief onderwijs worden gerealiseerd (Claasen, Bruine, Schuman, Siemons, & Velthooven, 2009). Mijn visie sluit hierbij aan en door dit onderzoek heb ik handvatten ontdekt die ingezet kunnen worden om de samenwerking tussen ouders en school te kunnen versterken.

In de toekomst wil ik bewust blijven reflecteren op mijn handelen door de situatie van een afstand te bekijken. Hierbij wil ik mijn collega's betrekken door hen te vragen gericht naar mijn handelen te kijken. Doordat ik nu verschillende bronnen over de samenwerking met ouders heb bestudeerd kan ik mijn toekomstige werkplek van advies voorzien om hier verder in te groeien.

6.6 Feedback van anderen

Tijdens dit proces heb ik vanuit verschillende hoeken feedback gevraagd en ontvangen. Mijn critical friends hebben mij geholpen, door de juiste vragen te stellen, waardoor ik de structuur bleef houden in mijn document. De data-analyse was mijn valkuil. Ik moest een heleboel informatie zien te ordenen. Zij hebben mij goede vragen gesteld waardoor ik hier een structuur in kon aanbrengen. Aan het einde van dit proces had ik bepaalde verwachtingen wat betreft de feedback van mijn critical friends. Echter ervaarde ik dat deze niet allemaal aan mijn verwachtingen voldeden. Ik heb geleerd om extra feedback te vragen, omdat ik uiteindelijk wel iets van moet leren.

Drs. Karin Diemel heeft in december 2014 bruikbare feedback gegeven op de onderzoeksvragen die ik had opgesteld. Zij heeft mij doen inzien dat ik het onderzoek op een andere manier moest aanpakken.

Mijn studiebegeleider Anja van Zon heeft me op verschillende momenten op weg geholpen toen ik vastliep. Zij heeft me inzichten gegeven in de formulering van de zinnen in mijn document. Waarbij ik moest opletten niet in aannames te spreken. Daarnaast heeft ze me geholpen de onderzoeksvraag op een juiste en concrete manier te formuleren.

De directeur van OBS de Bron heeft mij regelmatig feedback gegeven. Voornamelijk de feedback op de vragenlijsten was prettig. Zij heeft mij handvatten gegeven om de vragenlijst op te kunnen stellen.

Nawoord

Twee jaar geleden ben ik vol goede moed begonnen aan de opleiding Master SEN. Ik wilde mezelf verder ontwikkelen tot een kritisch en reflectieve leerkracht. Het waren twee pittige jaren met tegenslagen maar deze wegen niet op tegen alle positieve ervaringen die ik eruit heb gehaald. Deze extra basis heeft me veel hoop voor de toekomst gegeven.

Het onderzoek heeft me inzichten gegeven in het omgaan met beleid, en in het bijzonder de samenwerking met ouders. Mijn voornemen is om deze kennis te blijven onderhouden en te delen op de scholen waarin ik werkzaam ben.

Via deze weg wil ik mijn studiebegeleidster Anja van Zon bedanken. Zij heeft in meerdere fasen van het onderzoek geholpen om de juiste keuzes te maken.

Daarnaast dank ik mijn critical friends: Suzan Tielemans, Inge Linders, Josta Verhees en in het bijzonder Suzanne Slegers. Zij hebben me geholpen kritisch te blijven kijken naar mijn werk. Zij hebben mij er weer bovenop geholpen als het even tegenzat, omdat er veel punitiviteit heerste in de groep.

Tot slot bedank ik Lutske Cornelissen, directeur van OBS de Bron. Zij heeft meerdere malen de tijd genomen om met mij in gesprek te gaan over het onderzoek. Ik kreeg de tijd en ruimte om het onderzoek uit te voeren. Daarnaast heeft ze me handvatten aangereikt om de vragenlijst op te kunnen stellen.

Sandra Al

Deurne, augustus 2015

Literatuurlijst

- (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school.* . Den Haag: Onderwijsraad.
- Albers, N. (2011). *Op weg naar educatief partnerschap!* Tilburg: Fontys OSO.
- Beek, S., Rooijen, A. v., & Wit, C. d. (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs.* Den haaag & 's-Hertogenbosch: Q*Primair & KPC Groep.
- Berg van den, I., Christiaanse, H., Dankers, L., & Groot-Ketelaars, E. (2013). *Succes! met ouders. Werken met ouderoutines in onderwijs en opvang.* Drachten: Uitgeverij Eduforce.
- Biesta, G. (2011). Het beeld van de leraar: over wijsheid en virtuositeit in onderwijs en onderwijzen. *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 4-11.
- Blanchard, K., & Stoner, J. (2004). The vision thing: Without it you'll never be a world-class organisation. *Leader to Leader*, 21-28.
- Boer, H. d., Buitenhuis, A., Ooms, B., Voskens, C., & Vries, P. d. (2010). *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs. Deel 3.* Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Booijink, M. (2007). *Terug naar de basis. Communicatie tussen leerkrachten en allochtone ouders in het primair onderwijs.* Leiden: Universiteit Leiden.
- Breij, B. (2013, maart 15). *Klasbord: Nederlandse iPhone-app verbindt leraar en ouders.* Opgeroepen op juni 1, 2015, van iCulture: <http://www.iculture.nl/apps/klasbord-nederlandse-iphone-app-verbindt-leraar-en-ouders/>
- Broerse, A., & Spreij, L. (2009). Parameters in de dynamiek van educatief partnerschap. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 483-492.
- Cauffman, L., & Dijk van, D. J. (2010). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs.* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Claasen, W., Bruine, E. d., Schuman, H., Siemons, H., & Velthooven, B. v. (2009). *Inclusief bekwaam. Generiek competentieprofiel inclusief onderwijs.* Antwerpen-Apeldoorn: Garant-Uitgevers.
- CNV onderwijs. (2014, april 4). *Helpt startende leraren overweegt onderwijs te verlaten.* Opgeroepen op oktober 15, 2014, van <https://www.cnvo.nl/nc/actueel/nieuws/onderwijs-nieuws/nieuws-details/article/helpt-startende-leraren-overweegt-onderwijs-te-verlaten/>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research Methods in Education.* Oxon: RoutledgeFalmer.

- Cornelissen, L. (2014). *Schoolgids Openbare Basisschool De Bron*. Mierlo: Van Stiphout Grafische Communicatie.
- de Graaff, C., & van Baarle, E. (2012). Onderzoek: Gezag leraar aan erosie onderhevig. *Schooljournaal*, 10-15.
- de Haan, E., & Burger, Y. (2004). *Coachen met collega's. Praktijkboek individuele consultatie*. Assen: Koninklijke van Gorcum.
- de Lange, R., Schuman, H., & Montesano Montessori, N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.
- Delfos, M. F. (2007). *Luister je wel naar mij? Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Derks, L., & Hollander, J. (1996). Rapport 6. In L. Derks, & J. Hollander, *Essentials van NLP* (pp. 97-112). Utrecht: Service/Kosmos.
- Epstein, J. (2001). *School, Family and community partnerships*. Colorado: Westview Press.
- Gil-Toresano, B., & van den Brand, A. (2007). Hoe blijf je uit de dramadriehoek? *JSW*, 12-15.
- Gorcum, K. v., Bos Onderwijs, C., & Kwest Online. (z.d.). *Wmk - Werken met kwaliteit*. Opgeroepen op januari 12, 2015, van WMK: <http://www.wmk-po.nl/nl/>
- Groot, S. d. (2007). SWOT en kennismanagement. *Kennismanagement*, 36-38.
- Herweijer, L., & Vogels, R. (2013). *Samen Scholen; ouders en scholen over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Jutten, J. (2003). *Natuurlijk leren: systeemdenken in een lerende school*. Sittard: Consent Onderwijs, Begeleiding en Innovatie.
- Jutten, J. (2009, februari 4). *Systeemdenken in de klas*. Opgeroepen op juli 9, 2015, van Onderwijs maak je samen: <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/bijlagen/systeemdenken.pdf>
- Keijzer, H. W. (2013, november 4). OMG1-4 ouder-schoolrelatie en communicatie. Utrecht, Utrecht, Nederland.
- Klabbers, W., & Boosten, A. (2013). Een reflectieve-onderzoekende houding: een model voor reflectie als mogelijk hulpmiddel? *Nieuw Meesterschap*, 29-33.
- Kloek, E. (2002). 'Jantje zag eens pruimen hangen..' Het beeld van het onuitstaanbare kind in de Nederlandse opvoedkundige literatuur van de zeventiende en achttiende eeuw. *Het onuitstaanbare kind*, 15-37.
- Korthagen, F., Koster, B., Melief, K., & Tigchelaar, A. (2002). *Docenten leren reflecteren: Systematische reflectie in de opleiding en begeleiding van leraren*. Soest: Nelissen.
- Marzano, R. (2003). *Wat werkt op school. Research in actie*. Amsterdam: Bazalt.

- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Alphen aan den Rijn: oIC Grafische Communicatie .
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding Hogeschool Amsterdam.
- Mulligen, W. van; Gieles, P.; Nieuwenbroek, A.; Gieles, P.H.F. (2001). *Tussen thuis en school*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Overveld van, C. (2010). Onderwijs en gedragsproblemen: prioriteit voor preventie. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 119-129.
- Pameijer, N. (2012). *Samen sterk. Ouders & School*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Peetsma, T., & Blok, H. (2007). *Onderwijs op maat en ouderbetrokkenheid; het integrale eindrapport*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- Schaaf, N. v., & Berg, T. v. (2009). *Ouderbetrokkenheid in de brede school*. Groningen: Integraal jeugdbeleid.
- Schuman, H. (2012). *Samenwerken voor kinderen en jongeren. Een onderzoek naar interprofessioneel en interdisciplinair samenwerken binnen Heliomare onderwijs, de dienst Ambulante Begeleiding en Heliomare revalidatie*. Wijk aan Zee: Heliomare & Fontys OSO.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R., & Brus, M. (2007). *Ouders, scholen en diversiteit*. Nijmegen: ITS - Radboud Universiteit.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.
- Smit, F., Wester, M., & van Kuijk, J. (2012). *Ouderbetrokkenheid en verbeteren leerprestaties*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.
- Snijders, D. (2012). *Doen wat werkt...mét ouders*. Tilburg: Fontys hogescholen- OSO.
- Stevens, L. (1997). *Overdenken en doen. Een pedagogische kijk op adaptief onderwijs*. Den Haag: Procesmanagement Primair Onderwijs.
- Terhurne, H. (2005). De PDCA-cirkel in zeven stappen. Een zevenstappenmodel voor verbetertrajecten en creativiteit. . *Management tools*, 20-21.
- van Meersbergen, E., & Jeninga, J. (2012). De ecologie van de leerling. Een systeemgericht model voor het onderwijs. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 175-185.
- van Swet, J. (2007). Een manier van samenwerken tussen school, gezin en daarbuiten. *Talent*, 20-22.
- Vasterman, J. (2014, oktober 18). Wij moeten van elk kind een ster maken. *NRC Handelsblad*, pp. 14-15.
- Visser, H. d., & Visser, I. d. (2013). *Ik maak me sterk*. Heeswijk-Dinther: Uitgeverij Esstede bv.

- Visser, H. d., & Visser, I. d. (2013). *Ik maak me sterk. Een boek voor de leerkracht over zelfvertrouwen en weerbaarheid*. . Heeswijk-Dinther: Uitgeverij Esstede bv.
- Vries de, P. (2007). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Watzlawick, P. (1970, 2009). *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Whitmore, J. (2000). *Succesvol coachen*. Baarn: Nelissen.
- Wiertzema, K., & Jansen, P. (2007). *Communicatie en management: Basisprincipes van communicatie*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Wolf, K. v., & Beukering, T. v. (2009). *Gedragsproblemen in scholen. Het denken en handelen van leraren*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- z.n. (z.d.). *Passend Onderwijs*. Opgeroepen op November 8, 2014, van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs>

Bijlage 1 Verwerkingsopdracht BCOM1

Sandra AI
Studentnummer: 236155
Aantal woorden: 1319

Inleiding

'Je kunt niet niet communiceren', is de eerste gedachte die in mij opkwam bij de start van deze module. Dit met dank aan mijn docent communicatie op de PABO, die dit principe veelvuldig gebruikte. Destijds heb ik geleerd dat dit een van de vijf communicatieaxioma's is, opgesteld door de psycholoog Paul Watzlawick (1921-2007). Ik wil mij verder verdiepen in verschillende standpunten over communiceren en mijzelf bewuster worden van mijn communicatie in mijn onderwijspraktijk.

Communicatie

Veel mensen denken bij communicatie aan taal, we zijn een groot gedeelte van de dag bezig met taal: praten, luisteren, lezen en schrijven. Maar je kunt verbaal (taal) en non-verbaal communiceren (lichaamstaal). Een leerling kan tegen de leerkracht zeggen: 'de les is saai, ik heb er geen zin in vandaag' (verbale communicatie), of de leerling kan onderuit gezakt op zijn stoel hangen, niet in het boek kijken en in plaats daarvan tekeningen maken in zijn schrift (non-verbale communicatie).

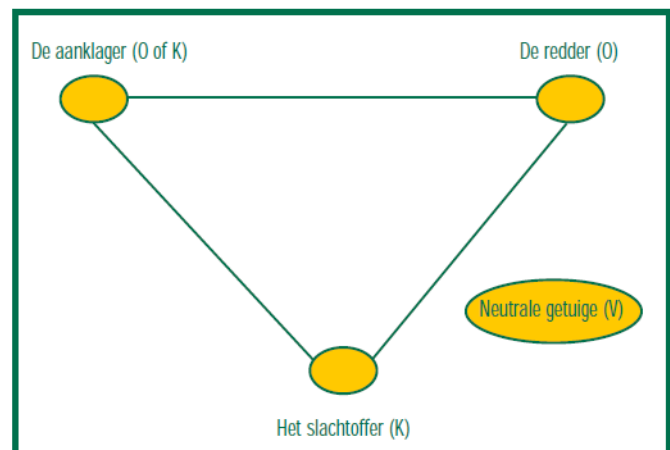
Onderzoek heeft aangetoond dat lichaamstaal ongeveer vijf keer zoveel overtuigingskracht heeft als de letterlijke inhoud van een boodschap (Wiertzema & Jansen, 2007). De oorzaak hiervan zou kunnen zijn dat mensen verbaal gemakkelijker kunnen liegen dan non-verbaal. Het is dus van belang om je zeer bewust te zijn van je lichaamstaal. Dit past bij het eerste axioma van Watzlawick (1970): het is onmogelijk om niet te communiceren.

In mijn praktijksituatie is het van belang om bewust bezig te zijn met het gegeven dat we altijd communiceren. Wanneer ik met ouders in gesprek ga over hun kind ben ik me zeer bewust van mijn lichaamstaal. Ik zorg voor een open en betrokken houding zodat het gesprek prettig verloopt. Wat mij heeft geholpen is de literatuur over de dramadriehoek, een concept van Steven Karpman en gepubliceerd in 1968 (Gil-Toresano & van den Brand, 2007).

Wanneer een gesprek niet goed verloopt, door

bijvoorbeeld een conflict, komen de volgende drie verschillende rollen vaak naar voren: de

aanklager, het slachtoffer en de redder (zie figuur 1). Een ouder nam laatst in een gesprek de rol van de aanklager aan. Ze vond het moeilijk om nog positief tegen zaken aan te kijken en legde de schuld bij de school en de leerkrachten. In een dergelijke situatie had ik vanuit de slachtofferrol kunnen reageren. Dit had alleen niets opgelost omdat je hier niet uitkomt en er niets mee wint. Ik ben me daarom bewust van de vierde rol: de neutrale getuige. Ik vatte de uitingen van de ouder niet persoonlijk op en bleef kalm en probeerde te overzien waar het werkelijke probleem nu zat. Ik

Figuur 1 - de dramadriehoek (Gil Toresano & van den Brand, 2007)

toonde begrip voor haar standpunten en gaf dit ook aan. Hierdoor veranderde de sfeer van het gesprek en konden we gaan kijken naar oplossingen voor haar probleem. Ik vind het belangrijk om de relatie met ouders te onderhouden zodat we kunnen kijken naar de behoeften van de leerling. Door hier bewust mee aan de slag te gaan merk ik dat je veel meer kunt bereiken.

Coaching

Whitmore (2000) omschrijft coaching als volgt: *‘Degene die gecoacht wordt leert de feiten, niet van de coach maar vanuit zichzelf, gestimuleerd door de coach’* (p. 16). Mijn ervaring is dat deze wijze het beste werkt. Vaak wil je graag zo snel mogelijk antwoorden krijgen (als coachee) of geven (als coach), omdat je verder wilt of een ander wilt helpen.

Tijdens de bijeenkomsten werden verschillende coachingsstijlen toegelicht. Vanuit de psychotherapie zijn vier hoofdstromingen ontstaan (de Haan & Burger, 2004, p.45): directieve coaching, counsellende coaching, analytische coaching en paradoxale coaching. Mijn stijl komt het meest overeen met de directieve coaching, hierbij wil de coach invloed uitoefenen door van buitenaf proberen een verbetering aan te brengen.

Laatst kwam een ouder bij mij met een hulpvraag over haar kind, hij was regelmatig onhandelbaar thuis. Ik heb haar een aantal vragen gesteld waarbij ik als toeschouwer naar de situatie probeerde te kijken, en ik probeerde te achterhalen wat zij wilde bereiken. Met behulp van haar antwoorden kon ik haar verder helpen en een passend advies geven. Tijdens de module heb ik geleerd dat binnen de directieve stroming twee gespreksmethodieken passen, die je kunt toepassen om een ander te coachen: De oplossingsgerichte methode en de GROW-methode⁶ (de Haan & Burger, 2004). Achteraf had ik bij haar laatstgenoemde methode bewuster kunnen inzetten. Ik heb haar gevraagd naar het doel (de gewenste uitkomst) en naar de huidige stand van zaken (de realiteit). De laatste stappen: haar vragen naar de opties en de wil die zij heeft met dit doel heb ik overgeslagen. De volgende keer wil ik deze bewust inzetten zodat mijn coachee zelf de antwoorden formuleert. Ik ben mij op dit gebied wat verder gaan verdiepen omdat ik mijn leerlingen beter wil coachen.

In gesprek met leerlingen

Het boek *luister je wel naar mij?* Van de biopsycholoog Martine F. Delfos heeft mij geholpen om inzicht te krijgen in de communicatie met leerlingen (Delfos, 2007). Ik wil mij verdiepen in de gesprekstechnieken om doelgerichter met leerlingen te kunnen spreken. Delfos geeft aan dat een gesprek tweerichtingsverkeer moet zijn. Het is daarom lastig om een gesprek tussen een volwassene en een kind open te houden. Zij schept een reeks aan communicatievoorwaarden die belangrijk zijn in de communicatie met een kind, maar ook met volwassene. In het kort omschrijft zij deze voorwaarden: het kind aankijken, op dezelfde ooghoogte zitten, het kind op zijn gemak stellen, luisteren, effecten laten zien, mening waarderen, spelen en praten combineren en het gesprek afbreken wanneer het kind afhaakt. Een voorwaarde die mij aan het denken heeft gezet is het alterneren of je wel of geen oogcontact maakt met het kind terwijl je spreekt. Delfos (2007) geeft aan: *‘Het maken van oogcontact is belangrijk, maar niet altijd wenselijk.’* (p. 71). Hierbij kun je denken aan: cultuurverschillen, in sommige culturen is oogcontact juist respectloos om als kind een volwassene recht in de ogen aan te kijken. Het is belangrijk om goed te bedenken waarom er geen oogcontact is. Misschien is het kind angstig of heeft hij geen motivatie. Het kan ook een positieve

⁶ GROW staat voor: Gewenste uitkomst – Realiteit – Opties – Wil

reden hebben: autistische kinderen kunnen worden verstoord in de concentratie wanneer zij oogcontact moeten maken. Ik had hier nog niet eerder over nagedacht en probeer juist altijd oogcontact te maken met kinderen wanneer ik met hen communiceer. Ik wil mij er bewuster van zijn door te bedenken wat de reden kan zijn voor dit vermijden van oogcontact.

Metacommunicatie is het fundament van een goede gespreksvoering (Delfos, 2007). Het betekent dat je communiceert over de communicatie. Wanneer je in gesprek gaat met kinderen is het belangrijk om de regels van een gesprek duidelijk te maken. Kinderen zijn qua taalvaardigheid vaak praktisch verder ontwikkeld dan op sociaal-emotioneel gebied. Er zijn binnen metacommunicatie een aantal regels waaronder: het doel en de intenties duidelijk maken, feedback vragen, benoemen wat je voelt en dit ook volgen, om meningen vragen (Delfos, 2007).

De regel: 'laat een kind weten dat het mag zwijgen' vond ik een interessant gegeven om rekening mee te houden. Het voelt vaak ongemakkelijk wanneer er stiltes in een gesprek vallen, terwijl deze heel nuttig kunnen zijn. Kinderen kunnen op deze manier even nadenken over de vraag of de stilte kan aanmoedigen doordat je de stilte accepteert. Ik laat kinderen altijd weten dat zij vrij zijn om wel of niet te praten. Wanneer zij iets niet met mij willen bespreken respecteer ik dit. Door dit te communiceren wil ik mijn relatie met het kind goed houden: een van de basisbehoeften (Stevens, 1997).

Voornemens

Ik gaf aan dat ik mijzelf bewuster wil worden van mijn communicatie om op deze manier mijn leerlingen, collega's en ouders beter te kunnen begeleiden. Ik merk dat ik veel dingen al inzet maar dat ik nog beter moet bedenken wat het doel van een gesprek is. Bij een belangrijk gesprek is een goede voorbereiding van belang zodat je het doel in de gaten kunt houden en hierop kan anticiperen.

Literatuurlijst

de Haan, E., & Burger, Y. (2004). *Coachen met collega's. Praktijkboek individuele consultatie*. Assen: Koninklijke van Gorcum.

Gil-Toresano, B., & van den Brand, A. (2007). Hoe blijf je uit de dramadriehoek? *JSW*, 12-15.

Stevens, L. (1997). *Over denken en doen*. Veghel: Faces Reclame & Communicatie.

Watzlawick, P. (1970, 2009). *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Whitmore, J. (2000). *Succesvol coachen*. Baarn: Nelissen.

Wiertzema, K., & Jansen, P. (2007). *Communicatie en management: Basisprincipes van communicatie*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.

Feedback collega:

Beste Sandra,

Wat een interessante tekst over communiceren met anderen. Als ik denk aan de communicatie met jou, is dit altijd op een eerlijke en open manier. Je reageert vanuit je hart en je visie. Voor mij komt

dit ook wel ooit over als 'heel direct' zijn. Wat daar zo mooi bij aansluit is dat je je bewust bent geworden van de stiltes die er mogen zijn in een gesprek. In mijn ogen een mooie eye-opener.

Ik ervaar dat je communicatie altijd gericht is op mogelijkheden. Je hebt altijd (!!) een positieve blik op een negatieve gebeurtenis. Ik vind dat knap. Wat daarbij aansluit is dat je hebt ontdekt dat er vanuit de dramadriehoek niets persoonlijk opgepikt hoeft te worden en dat daar het tonen van begrip bij hoort. Je hebt ervaren dat de sfeer in het gesprek veranderd en dat je je kunt richten op oplossingen.

Sandra, ik denk dat je hele waardevolle ervaringen hebt opgedaan. Jou kennende kun je deze eye-openers vasthouden en verder uit gaan breiden in de praktijk! Op jouw leerbare houding kan menig collega een puntje aan zuigen.

Groeten,

S. T.

Bijlage 2 Verwerkingsopdracht BOP3

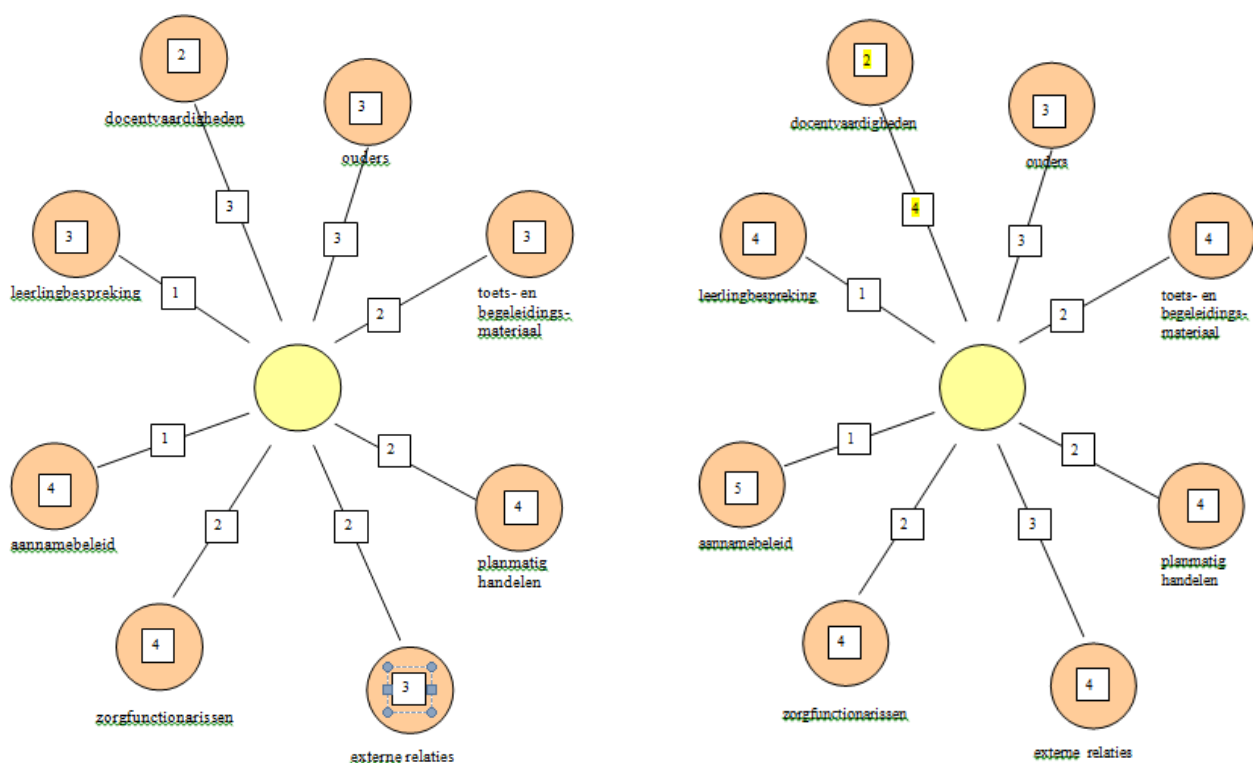
Sandra AI
Studentnummer: 236155
Aantal woorden: 1106

Inleiding

De laatste jaren ben ik steeds meer geïnteresseerd geraakt om meer te weten over beleid en organisatie op een hoger niveau. Momenteel is dit geen onderwerp waar ik dagelijks mee bezig ben. In de toekomst wil ik meer kunnen betekenen op een hoger niveau, om die reden wil ik mijn kennis uitbreiden over beleid en organisatie binnen een school.

Startpunt

Bij de start van de module werd gevraagd om een startpositie van jezelf in te vullen met betrekking tot beleid. Op dat moment werkte ik op een openbare basisschool. Ik wilde weten wat de structuur is van het beleid op een school en hoe dit eruit ziet. De eerste opdracht die we kregen was om het jaarplan aandachtig door te lezen. Hierna heb ik het planetenspel ingevuld (Geldof, 2013), waarna ik een collega vroeg hetzelfde te doen. We moesten een normscore invullen van 0 (niks geregeld) tot 5 (perfect geregeld). Uiteindelijk hebben we dit naast elkaar gelegd en besproken. In figuur 1 is het planetenspel afgebeeld.

Figuur 1 - Planetenspel Sandra AI & collega J.V.

Het was interessant om de overeenkomsten en verschillen met elkaar te delen. Voorafgaand aan dit gesprek heb ik me verdiept in de theorie over *mentale modellen*. De docent Huib Geldof sprak

hierover en mijn interesse was gewekt. Ik ontdekte dat Jan Jutten (2003) hierover heeft geschreven en omschrijft dat iedereen zijn eigen betekenis verleent aan de dingen die om hem heen gebeuren. Die conclusies versterken ons gedrag en overtuigingen. Ze zorgen daarbij voor houvast en zekerheid, maar tegelijkertijd word je hierdoor belet om anders dan op de vertrouwde manier te denken en te doen. Jutten geeft aan dat hier niets mis mee is, maar dat het belangrijk is om een bewustzijn te creëren wat betreft deze mentale modellen. Je kunt juist leren van verschillende mentale modellen. Interessante gesprekspunten met mijn collega waren: toets- en begeleidingsmateriaal, externe relaties en docentvaardigheden. Binnen deze onderwerpen zag ik een rol voor mijzelf weggelegd.

SWOT-analyse

Na het gesprek heb ik een sterkte-zwakte (SWOT) analyse gemaakt binnen het onderwerp docentvaardigheden. (Groot, 2007) Deze is in figuur 2 afgebeeld.

Deze heb ik wederom met een collega besproken, we kwamen tot de conclusie dat het beleid de afgelopen jaren veelal is opgelegd voor ons gevoel. Daarnaast zijn er vernieuwingen ingevoerd die niet gereflecteerd en gewaarborgd zijn. We bespraken ook de goede kanten,

Sterkte - Visie van de school is bekend en wordt regelmatig herhaald. - Iedere bouw heeft gereflecteerd op taal- en rekengebied. Start gemaakt om te kijken naar behoeften van leerkrachten. - Grote behoeften aan afstemming en slag te kunnen maken naar de praktijk. - Gemotiveerde leerkrachten die mee willen denken over verbeteringen en beleid. Mogelijk daardoor meer draagvlak creëren.	Zwakte - Directie en ib-ers maken keuzen over inhoud van studiedagen. - Leerkrachten ervaren niet dat ze over dingen mee mogen denken. - Veranderen worden minimaal toegelicht. - Weinig begeleiding en ondersteuning wanneer nieuwe dingen plaatsvinden. - Weinig afstemming op micro niveau.
Kansen - De financiering gaat scholing en ontwikkelen van expertises ontwikkelen. - Bereidheid om mee te denken over beleid en ontwikkeling.	Bedreigingen - Gevoel van opgelegd beleid. - Geen duidelijke focus op wat passend onderwijs voor ons gaat betekenen.

Figuur 2 - SWOT-analyse docentvaardigheden

het planmatig handelen en het aannamebeleid is iets waar we trots op mogen zijn. Het is van belang om draagvlak te vergroten door teamleden deel uit te laten maken van het beleid. Hierdoor sluit je beter aan bij behoeften van leerkrachten. Hierbij denk ik aan de basisbehoeften van Stevens (1997): relatie, competentie en autonomie. Er wordt beschreven dat er moet worden toegekomen aan deze basisbehoeften om tot leren te komen. Ik denk dat dit ook geldt voor leerkrachten. Zij moeten zich competent voelen in hun werk. Wanneer van bovenaf beleid wordt opgelegd zou het gevolg kunnen zijn dat het competentiegevoel van leerkrachten afneemt (Biesta, 2011). Mijn visie is dat je door het beleid af te stemmen op wat leerkrachten willen, en ervoor te zorgen dat leerkrachten zich gehoord voelen, door meer in te steken op de relatie kun je draagvlak creëren voor dit beleid.

Visie

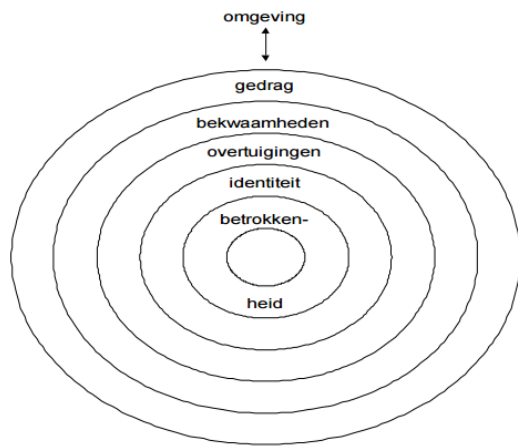
Blanchard & Stoner (2004) geven aan dat een visie uit de volgende elementen zou moeten bestaan:

- Een doelstelling (of missie) waar de organisatie voor staat.
- Duidelijke waarden
- Een toekomstbeeld

Deze zaken kun je op verschillende niveaus benaderen: macro-, meso- en microniveau. Vaak heeft het overkoepelend schoolbestuur (macroniveau) een visie opgesteld waarin deze drie zaken worden

belicht. Daarnaast heeft de school zelf richting gegeven aan deze visie (mesoniveau) en tot slot heeft de leerkracht ook eigen ideeën over deze visie (microniveau).

Op de opleiding wordt gevraagd om op verschillende niveaus na te denken over visie. Een handig hulpmiddel hierbij is het reflectiemodel van Bateson, zoals afgebeeld in figuur 3.

Figuur 3 - Reflectiemodel van Bateson. Overgenomen uit *Maatwerk bij coaching. Handboek effectief opleiden* (p. 5) door Korthagen & vasalos, 2001, Den Haag, Boom uitgevers.

Deze elementen kun je op verschillende niveaus benaderen. Wanneer je de vragen op jezelf betreft, reflecteer je op microniveau. Wanneer je de niveaus op schoolniveau bekijkt, reflecteer je op mesoniveau.

PDCA-cyclus

Tijdens het volgen van deze module maakte ik kennis met een interessant stappenmodel om verbeteringen door te voeren: de PDCA-cyclus (Ternhurne, 2005). Het kan worden ingezet om een probleem op een creatieve manier aan te pakken. Dit ziet er als volgt uit:

- Plan
Bepaal de oorzaak van het probleem, plan veranderingen gericht op verbeteringen.
- Do
Voer de verandering in, of test deze eerst op kleine schaal, zodat een verstoring van de werkzaamheden wordt voorkomen.
- Check
Controleer of het beoogde resultaat wordt behaald. Reflecteer.
- Act
Wanneer de testfase succesvol was, voer de verandering dan in.

Deze cyclus heb ik toegepast op het vergroten van de docentvaardigheden, zoals eerder beschreven. Hij ziet er dan als volgt uit:

Fase	Activiteit
Plan	De betrokkenheid en vaardigheden van het team vergroten, door op gezette tijden gebruik te maken van collegiale consultatie. Dit kan op verschillende niveaus: - Macro – meedenken over het beleid - Meso – meedenken over onderwerpen / thema's binnen de school - Micro – meedenken over kleine problemen binnen de school (een leerling, een ouder, lesstof).
Do	Macro – werkgroepen opstarten die gaan nadenken over het beleid. Meso – tijdens studiedagen thema's en onderwerpen aan bod laten komen en hier gericht over nadenken in groepjes. Micro – tijdens vergaderingen, in kleine groepjes met elkaar nadenken over kleine problemen in de school.
Check	Op gezette tijden reflecteren op de gestelde doelstellingen. Wat werkt? Wat werkt (nog) niet? Hoe is het gevoel van iedereen?
Act	De eventuele verbeterpunten bijstellen en opnieuw proberen.

Voornemens

De module BOP3 heeft me geleerd op welke manier ik kan kijken naar beleid en organisatie binnen de school. In eerste instantie dacht ik dat ik weinig zou kunnen betekenen. Nu zie ik in dat ik ook op microniveau iets kan betekenen op het gebied van beleid. Belangrijk hierbij is constant te reflecteren op wat je doet en waarom je dit doet. Tijdens het onderzoek 'samen met ouders', heb ik deze theorie meegenomen. Hierbij hield ik de visie van de school in het oog, de doelstelling die ik had gemaakt en de stappen die ik heb genomen. Door te reflecteren tijdens de verschillende fasen in het onderzoek kon ik mijn acties steeds bijsturen. In de toekomst zou ik leerlingen in mijn groep nog meer willen betrekken met het 'beleid' in de klas. Door hen een stem te geven zorg je ervoor dat ook zij zich meer betrokken voelen bij het onderwijs en de zaken die gebeuren in de klas.

Literatuurlijst

Biesta, G. (2011). Het beeld van de leraar: over wijsheid en virtuositeit in onderwijs en onderwijzen. *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 4-11.

Blanchard, K., & Stoner, J. (2004). The vision thing: Without it you'll never be a world-class organisation. *Leader to Leader*, 21-28.

Groot, S. d. (2007). SWOT en kennismanagement. *Kennismanagement*, 36-38.

Jutten, J. (2003). *Natuurlijk leren: systeemdenken in een lerende school*. Sittard: Consent Onderwijs, Begeleiding en Innovatie.

Stevens, L. (1997). *Overdenken en doen. Een pedagogische kijk op adaptief onderwijs*. Den Haag: Procesmanagement Primair Onderwijs.

Terhurne, H. (2005). De PDCA-cirkel in zeven stappen. Een zevenstappenmodel voor verbetertrajecten en creativiteit. *Management tools*, 20-21.

Feedback collega

Hoi Sandra,

Ik heb je opdracht met veel interesse gelezen. Het geeft een inkijkje in een breed en complex onderwerp. Je hebt gerichte keuzes gemaakt in je verhaal en je koppelt deze aan je eigen ervaring en visie. Sterk!

Het stuk leest prettig en je maakt onderwerpen visueel, super.

Je durft in de toekomst te kijken, ook dat vind ik knap.

Ik heb er een paar kleine spellingfoutjes uitgehaald.

Veel succes met het afronden van je toetsen!

Groetjes,

J. V.

Bijlage 3 Documentonderzoek schoolgids

Educatief partnerschap	Communicatie	Beleid
Uitspraak leerkracht: Het mooie van De Bron is het “samen-gevoel”, kinderen, ouders en leerkrachten werken samen om het beste uit elkaar te halen. Als basisschool hebben wij de verantwoordelijkheid kinderen te begeleiden in hun groei naar zelfstandige, sociale en gewetensvolle deelnemers in het maatschappelijk verkeer. Fides biedt ook mooie aanknopingspunten voor verdere uitbouw van het educatief partnerschap Doel vierjarenplan: Het team van OBS De Bron is van mening dat we vooral goede instrumenten moeten ontwikkelen (of aanleidingen moeten creëren) om met ouders in gesprek te blijven over de ontwikkeling van hun kind. We zijn dit schooljaar succesvol geweest in het ontwikkelen van twee goede “instrumenten / aanleidingen”. Dit zijn het nieuwe schoolrapport en de Fidesmethodiek (zie voor beschrijving elders in deze schoolgids). Met name de afsprakenlijst op de laatste pagina van het rapport ondersteunt het educatief partnerschap. De afspraken worden door alle verantwoordelijken ondertekend. Dus door het kind zelf, door de ouder en door de leerkracht. Vanaf groep 5 nemen kinderen ook deel aan het oudergesprek over het rapport. Vanuit de gedachte dat de school en de ouders samen verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van het kind, zien we ouders als partners van ons onderwijs. Ouders zijn nauw betrokken bij activiteiten op De Bron. We werken met ateliers waar ouders helpen met allerlei creatieve activiteiten. Ook vragen we hulp bij het organiseren van de schoolreis, excursies, feesten, vieringen en bij de technieklessen op school. In het begin van ieder schooljaar wordt een activiteitenboekje meegegeven. Hierin kunnen ouders lezen welke activiteiten plaatsvinden en hoeveel tijd ze kwijt zijn met het organiseren. Ook vragen we ouders een talentenlijst in te vullen, zodat we ouders wellicht gericht in kunnen zetten ter versterking van ons onderwijs.	Het nieuwe schoolrapport van De Bron is vooral een instrument om met ouder(s) / verzorger(s) en kind op motiverende wijze in gesprek te gaan over school. Aan het begin van ieder schooljaar vindt er in de groepen een informatieavond plaats. Tijdens deze avond wordt verteld hoe er gewerkt wordt in de groep en wat het lesaanbod voor het komende schooljaar omvat. Tevens zijn er thema-avonden bij ons op school waar ouders welkom zijn. Dit schooljaar combineren wij op 18 september de informatieavond in de groepen met een workshop over de Fides-methode. Daarnaast vinden er drie keer per jaar oudergesprekken plaats. Het eerste gesprek is een kennismakings- / voortgangsgesprek. Dit gesprek is facultatief en vindt plaats vlak na de herfstvakantie. Daarnaast zijn er verplichte oudergesprekken in februari en in juni. Deze gesprekken gaan over het schoolrapport / de leerontwikkeling van het kind. Vanaf groep 5 nemen de leerlingen deel aan deze gesprekken. Voor de oudergesprekken wordt een kwartier uitgetrokken. Uiteraard bestaat er altijd de mogelijkheid om door het jaar heen met de leerkracht een gesprek te plannen over uw kind	In de missie en visie van PlatOO wordt een aantal pijlers genoemd zoals: toegankelijk voor iedereen en openheid als basis voor een gezonde organisatie, en ten aanzien van personeel: de kracht van de organisatie en samenwerken als meerwaarde. De Bron is een kleinschalige leergemeenschap waar iedereen elkaar kent. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het creëren van een veilige leeromgeving. Leren lukt alleen als jij je veilig voelt en goed in je vel zit. We spreken openlijk over emoties. Door ruimte te scheppen en emoties bespreekbaar te maken, wordt de weg tot leren vrijgemaakt. Wij willen zo het beste uit elk kind halen De kwaliteit van onze basisondersteuning op onze school ligt op een hoog niveau. Dit is de ondersteuning waarop alle kinderen kunnen rekenen. We zijn onder andere sterk in pedagogisch klimaat, maatwerkonderwijs, specialistische deskundigheid en samenwerking met ouders. We willen dat kinderen te weten komen wie ze zijn, wat ze kunnen en welke talenten ze hebben. Kortom, we willen dat het kind samen met zijn omgeving; de leerkracht, kinderen uit de groep en ouders, het beste uit zichzelf haalt. Wij vinden dat opvoeding en ontwikkeling in de thuissituatie en op school zoveel mogelijk op elkaar moeten aansluiten. Als het goed is verlengt de school zich in het gezin en vice versa. Dit heeft een meerwaarde voor de ontwikkeling van onze kinderen.

Fides

“Ik maak me sterk” Op De Bron hanteren we sinds begin 2014 de methodiek van Fides om zelfvertrouwen en weerbaarheid bij kinderen te vergroten. En dat is te merken!

Het is voor kinderen en hun ouders en leerkrachten fijn als ze zich goed kunnen ontwikkelen en gelukkig zijn. Als kinderen goed met hun talenten kunnen werken en hun minder sterke kanten leren accepteren, dan kunnen zij steeds meer zichzelf zijn. **Het is de verantwoordelijkheid van ouders en school om hen daarin te begeleiden.**

Het team heeft onlangs de Fidestraining “Ik maak me sterk” gevolgd. “Ik maak me sterk” stuurt op bewustwording en is daardoor relevant in al ons handelen, van maandagochtend tot vrijdagmiddag. En als het goed is ook in het weekend. De essentie ligt hierin dat de “acties” van opvoeders op het gebied van sociale weerbaarheid, verband moeten houden met wat er leeft onder de kinderen en moeten plaatsvinden op momenten dat het nodig is.

Samen met de ouders! Als mede-opvoeders van uw kinderen vinden wij het van groot belang om u te informeren over de methodiek en u **kennis te laten maken met de praktijk ervan.** Zo zijn er uitleenexemplaren beschikbaar van het ouderboekje dat bij de methodiek hoort. Dit boekje met de titel “Zo maak ik me sterk” ligt in de informatiekast in de aula. **Bovendien organiseren wij aan het begin van het nieuwe schooljaar een bijeenkomst** waarin we samen met de maker van de methodiek, Henk de Visser, aan de slag gaan met de diverse onderdelen van “Ik maak me sterk”.

. In september 2014 wordt een **interactieve avond** georganiseerd over sociale weerbaarheid en zelfvertrouwen in het algemeen en over de aspecten van de Fides-methodiek in het bijzonder. Hierover is eind van het schooljaar reeds uitgebreid gecommuniceerd richting ouders. Ook kunnen ouders sinds juni echt kennis maken met de Fides-methodiek door middel van het ouderboekje. Dit boekje kunnen ouders op school lenen. De school heeft meerdere uitleenexemplaren beschikbaar

Bijlage 4 Antwoorden gesloten vragen ouders

Analyse gesloten vragen

Vragen over schoolklimaat

	met veel plezier	met plezier	neutraal	met weinig plezier	met zeer weinig plezier
In hoeverre gaat uw kind met plezier naar school?	7	6	1	0	0
	zeer welkom	welkom	neutraal	niet welkom	totaal niet welkom
In hoeverre voelt u zich welkom op deze school?	10	3	0	0	0
	zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden
In hoeverre bent u tevreden over de sfeer op school?	9	4	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over het contact met de lkr?	8	5	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over het contact met de directie?	8	4	1	0	0

Vragen over betrokkenheid

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	niet belangrijk	totaal niet belangrijk	
In hoeverre vindt u het belangrijk dat u betrokken wordt bij de activiteiten op school?	4	8	1	0	0	
In hoeverre vindt u het belangrijk om uw kind thuis te helpen bij zijn of haar schoolontwikkeling	9	2	2	0	0	
	ja	redelijk	neutraal	te weinig	nee	
Vindt u dat u voldoende betrokken wordt bij de activiteiten op school?	11	2	0	0	0	
	Altijd	meestal	Geregeld	Bijna nooit	nooit	n.v.t.
In hoeverre betreft de school u om de schoolontwikkeling van uw kind te stimuleren?	4	4	3	1	0	1

Vragen over samenwerken

	Altijd	meestal	soms	Bijna nooit	nooit	n.v.t.
In hoeverre werkt de school met u samen om tot goede zorg voor uw kind te komen?	8	4	0	0	0	1
	helemaal mee eens	mee eens	een beetje mee eens	niet mee eens	helemaal niet mee eens	
Samenwerken gaat over het samen verantwoordelijk zijn voor de schoolontwikkeling van de leerling'	7	5	1	0	0	

	zeer passend	passend	neutraal	niet passend	helemaal niet passend	n.v.t.
In hoeverre vindt u de stelling passend bij de school?	7	5	0	0	0	1
Vragen over de communicatie						
	zeer gemakkelijk	gemakkelijk	wisselend	niet gemakkelijk	totaal niet gemakkelijk	
In hoeverre stapt u met vragen/opmerkingen naar de leerkracht?	8	5	0	0	0	
	zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden	n.v.t.
In hoeverre bent u tevreden over de frequentie van de gesprekken over uw kind?	3	7	2	0	0	1
In hoeverre bent u tevreden over de manier van rapportage over de ontwikkeling van uw kind?	5	6	1	0	0	1
In hoeverre bent u tevreden over de inhoud van de gesprekken over uw kind?	5	7	0	0	0	1
In hoeverre bent u tevreden over de relatie met de leerkracht?	6	6	0	0	0	1
In hoeverre bent u tevreden over de manier waarop de school u informeert over de leerresultaten?	6	5	1	0	0	1
Vragen over de informatievoorziening						
	zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden	
In hoeverre bent u tevreden over de inhoud van de informatie die u krijgt over wat er op school gebeurt?	4	6	3		0	
	zeer graag	graag	neutraal	liever niet	totaal niet	n.v.t.
In het verleden maakte de school gebruik van de 'talentlijst voor ouders'. Doel hiervan was om ouders met hun talenten meer te betrekken in het onderwijs.	1	2	7	1	0	2
Heeft u interesse om hier in de toekomst aan mee te werken?						
	zeer prettig	prettig	neutraal	onnodig	n.v.t.	
Op school zijn wegwijsouders aanwezig om nieuwe ouders letterlijk wegwijs te maken binnen de school. Hoe hebt u deze vorm van kennismaking met de school ervaren?	2	6	4	0	1	
Vragen over het beleid						
	zeer duidelijk	duidelijk	een beetje duidelijk	niet duidelijk	totaal niet duidelijk	
In hoeverre is de visie van de school duidelijk voor u?	6	7	0	0	0	

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	niet belangrijk	totaal niet belangrijk	
In hoeverre vindt u het belangrijk om mee te mogen denken over het beleid van de school?	2	9	2	0	0	
	ja		neutraal		nee	n.v.t
Wordt u voldoende betrokken om mee te denken over het beleid van de school?	8	0	4	0	0	1
	zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden	
In hoeverre bent u tevreden over de schooltijden?	5	6	1	1	0	

Bijlage 5 Antwoorden gesloten vragen leerkrachten

Analyse gesloten vragen

Vragen over schoolklimaat

	Zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden
In hoeverre bent u tevreden over de sfeer op school?	0	3	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over het contact met ouders?	0	3	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over het contact met de directie?	0	2	1	0	0

Vragen over betrokkenheid

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	niet belangrijk	totaal niet belangrijk
In hoeverre vindt u het belangrijk dat ouders betrokken worden bij de activiteiten op school.	1	2	0	0	0
In hoeverre vindt u het belangrijk dat ouders hun kind thuis ondersteunen bij zijn of haar schoolontwikkeling*?	3	0	0	0	0
	ja	redelijk	neutraal	te weinig	nee
Zijn ouders over het algemeen betrokken bij de activiteiten op school?	2	1	0	0	0
	Altijd	meestal	geregeld	bijna nooit	nooit
In hoeverre betreft u ouders in de schoolontwikkeling hun kind?	1	2	0	0	0

Vragen over samenwerken

	Altijd	meestal	geregeld	bijna nooit	nooit
In hoeverre werkt u met ouders samen om tot goede zorg voor hun kind te komen	2	1	0	0	0
	Helemaal mee eens	mee eens	een beetje mee eens	niet mee eens	helemaal niet mee eens
<i>Samenwerken gaat over het samen verantwoordelijk zijn voor de schoolontwikkeling van de leerling'. Wat vindt u van deze stelling?</i>	1	2	0	0	0
	zeer passend	passend	neutraal	niet passend	totaal niet passend
In hoeverre vindt u deze stelling passend bij de school?	0	3	0	0	0

Vragen over de communicatie

	zeer gemakkelijk	gemakkelijk	wisselend	niet gemakkelijk	totaal niet gemakkelijk
In hoeverre stapt u met vragen / opmerkingen naar ouders?	1	2	0	0	0

	Zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden
In hoeverre bent u tevreden over de frequentie van de gesprekken met ouders over hun kind?	0	2	1	0	0
In hoeverre bent u tevreden over de inhoud van de gesprekken met ouders over hun kind?	0	3	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over de relatie met de ouders?	0	3	0	0	0
In hoeverre bent u tevreden over de manier waarop de school ouders informeert over de leerresultaten	0	3	0	0	0

Vragen over de informatievoorziening

	Zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden
In hoeverre bent u tevreden over de wijze van rapportage over de ontwikkeling van de kinderen naar ouders?	1	2	0	0	0

	Zeer graag	graag	neutraal	liever niet	totaal niet
In het verleden maakte de school gebruik van de 'talentlijst voor ouders'. Doel hiervan was om ouders met hun talenten meer te betrekken in het onderwijs. Zou u deze talentlijst weer in willen voeren?	0	2	1	0	0

Vragen over het beleid

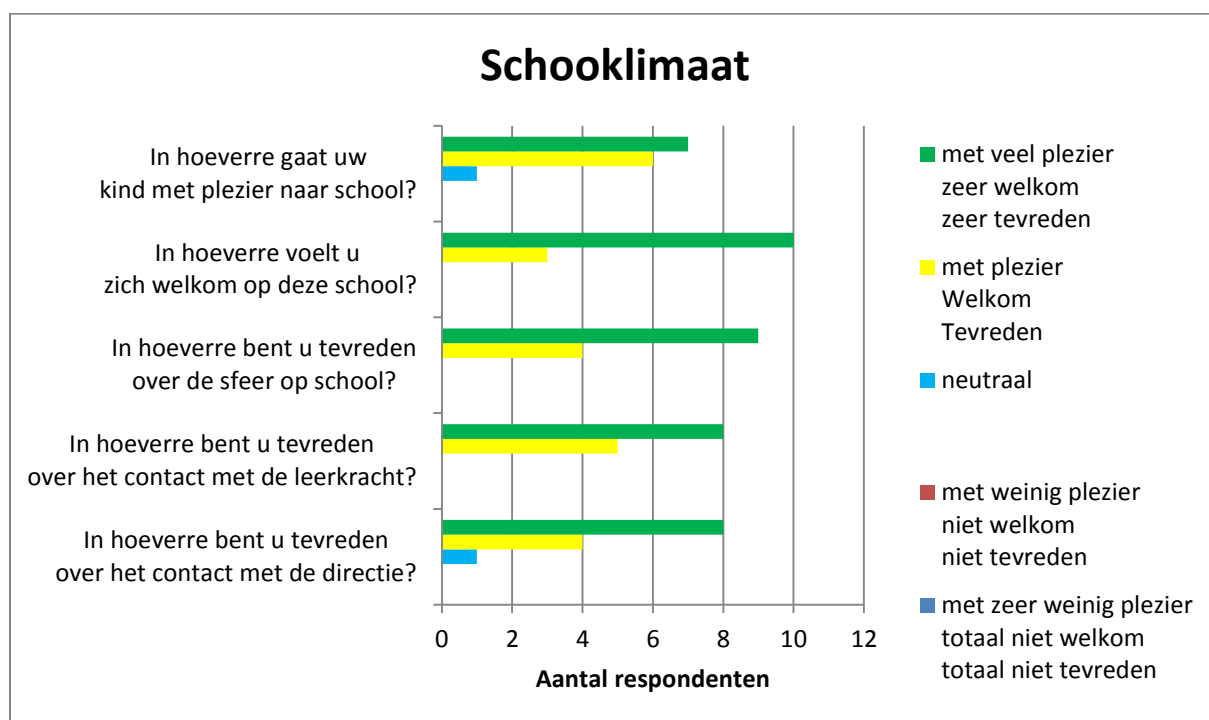
	zeer duidelijk	duidelijk	een beetje duidelijk	niet duidelijk	totaal niet duidelijk
In hoeverre is de visie van de school duidelijk voor u?	1	2	0	0	0

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	niet belangrijk	totaal niet belangrijk
In hoeverre vindt u het belangrijk om mee te mogen denken over het beleid van de school?	1	2	0	0	0

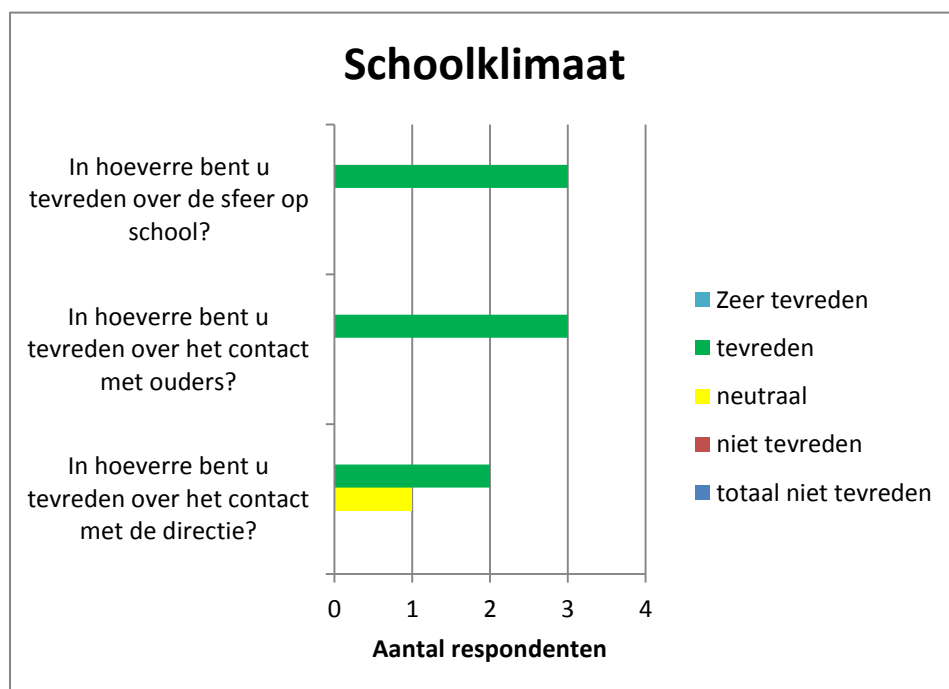
	ja	neutraal	nee
Wordt u voldoende betrokken om mee te denken over het beleid van de school?	3	0	0

	zeer tevreden	tevreden	neutraal	niet tevreden	totaal niet tevreden
In hoeverre bent u tevreden over de schooltijden?	0	3	0	0	0

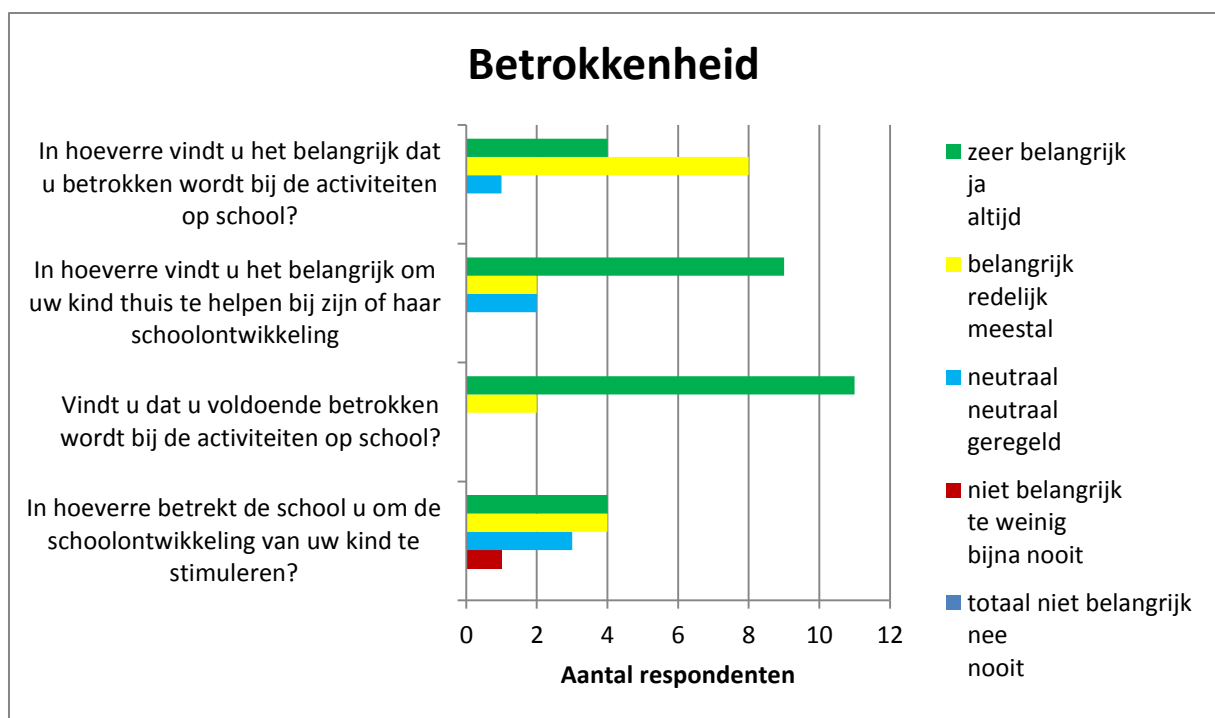
Bijlage 6 Grafieken gesloten vragen

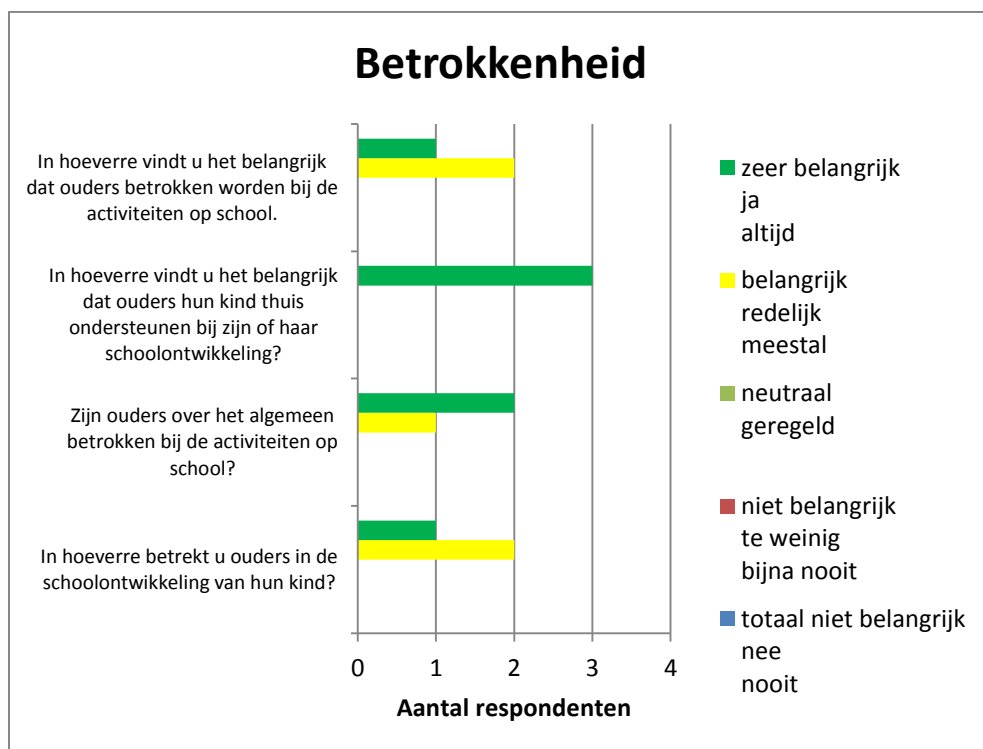
Figuur 12 – Vragenlijst ouders – thema schoonklimaat, maart 2015.

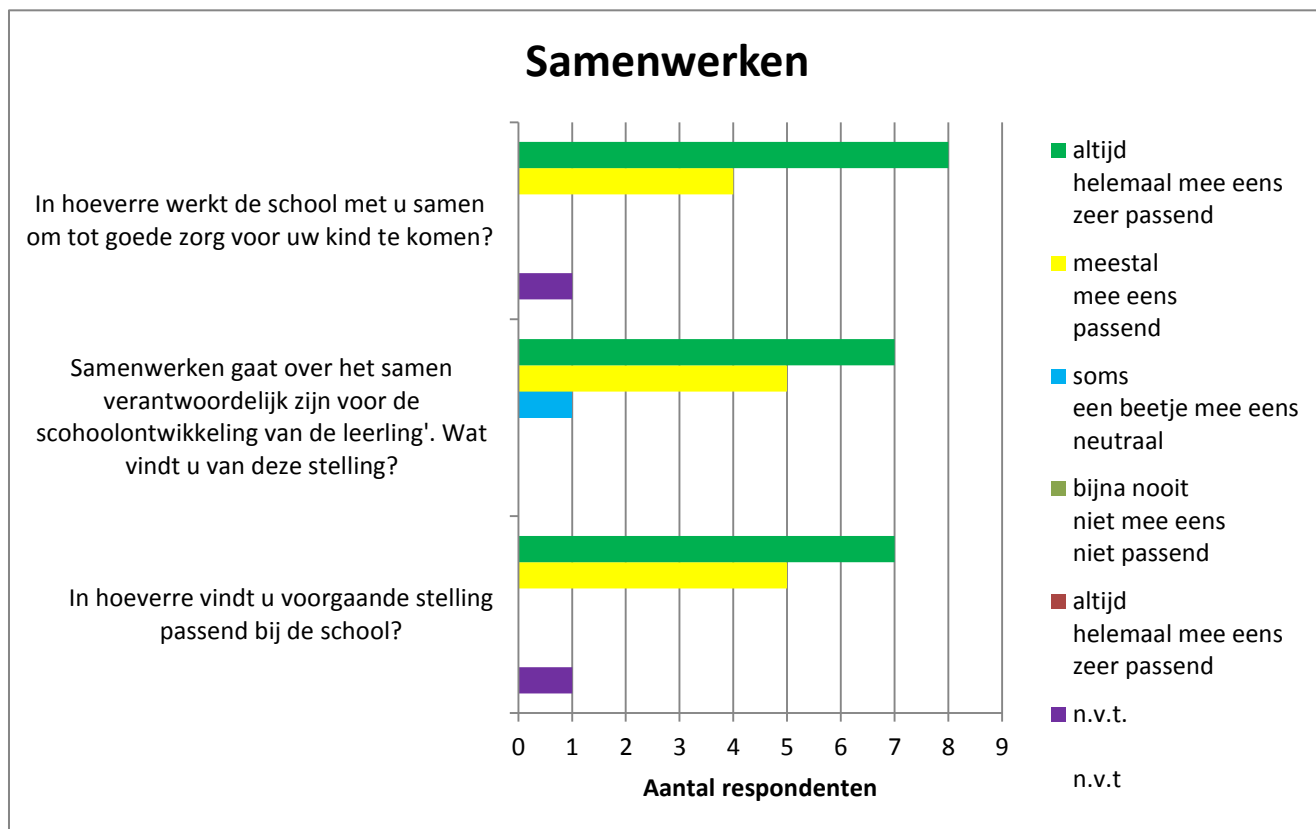
Figuur 13 - Vragenlijst leerkrachten – thema schoonklimaat, maart 2015.

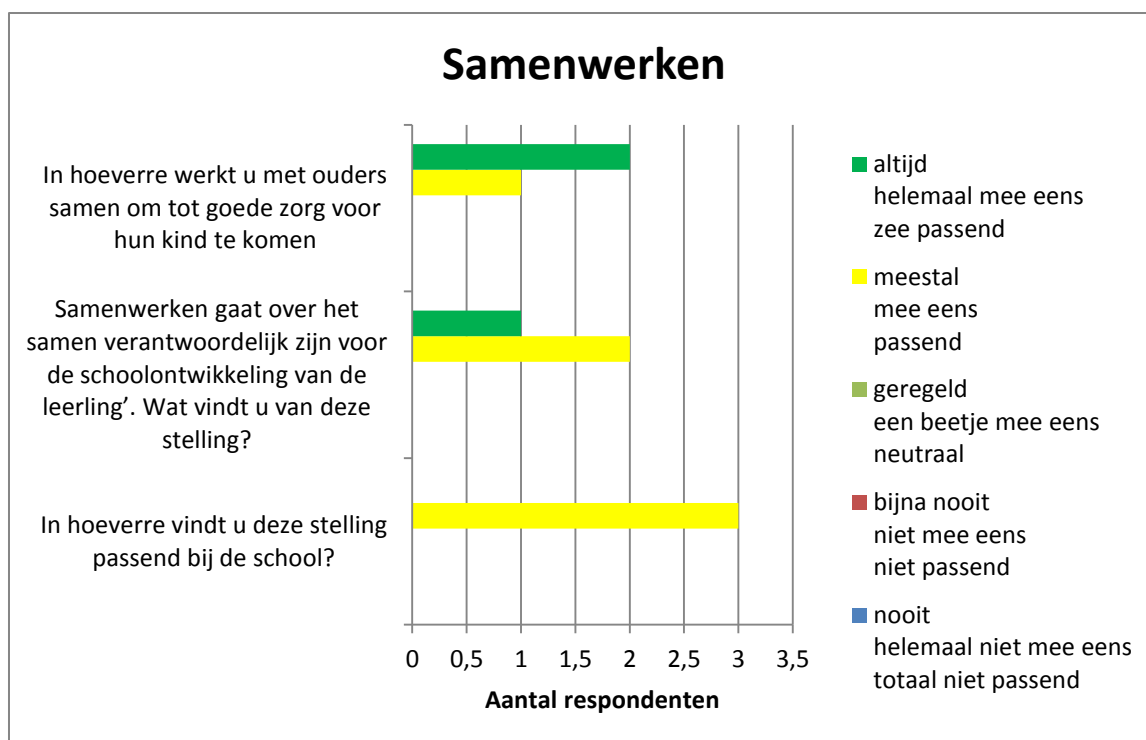
Figuur 14 - Vragenlijst ouders – thema betrokkenheid, maart 2015.

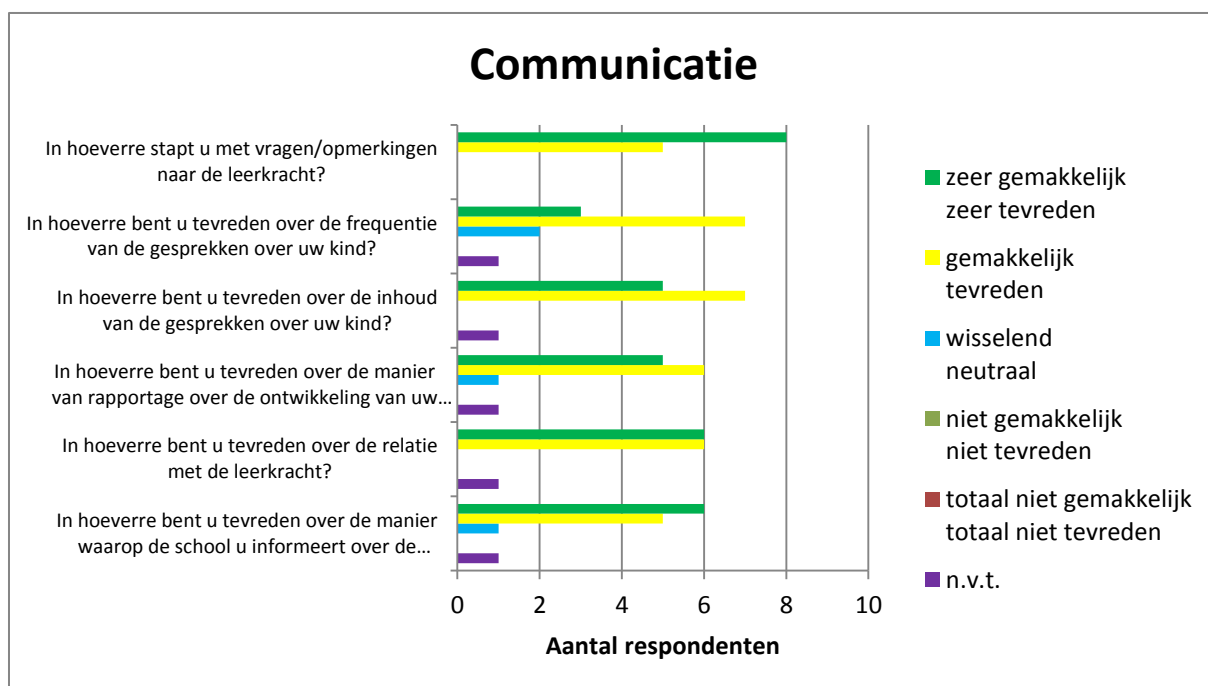
Figuur 15 - Vragenlijst leerkrachten – thema betrokkenheid, maart 2015.

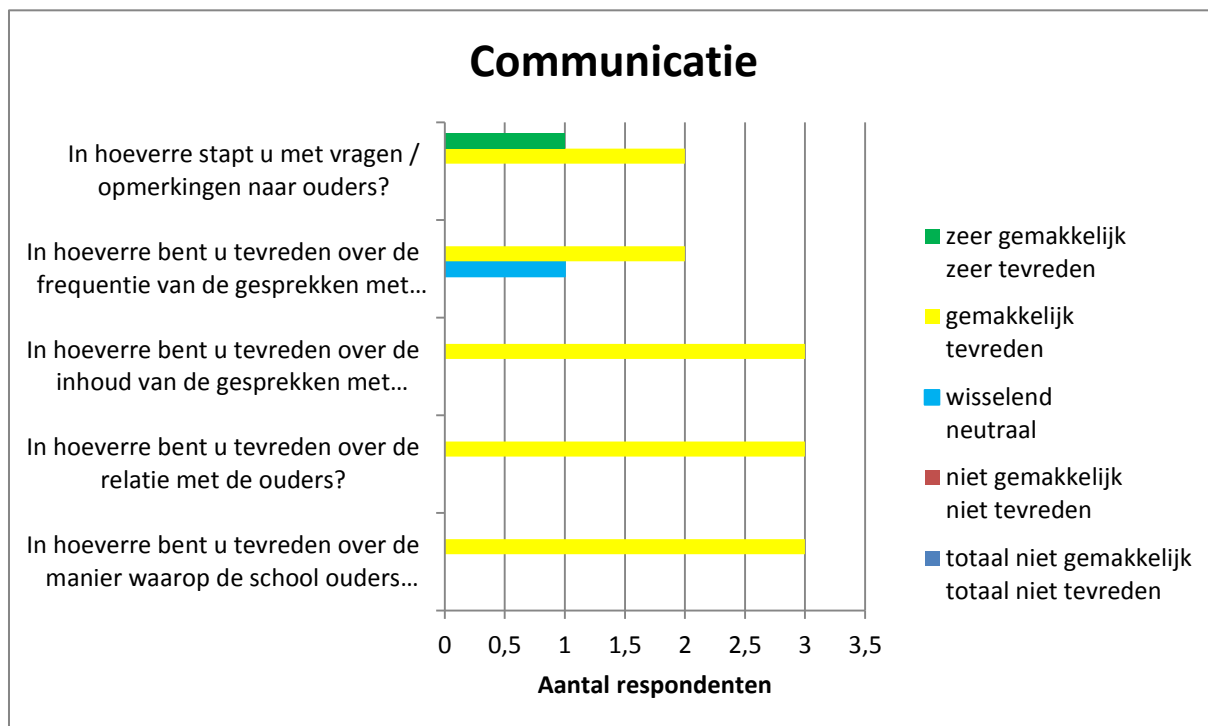
Figuur 16 - Vragenlijst ouders – thema samenwerken, maart 2015.

Figuur 17 - Vragenlijst leerkrachten – thema samenwerken, maart 2015.

Figuur 18 - Vragenlijst ouders – thema communicatie, maart 2015.

Figuur 19 – Vragenlijst leerkrachten – thema communicatie, maart 2015.

Bijlage 7 Antwoorden open vragen ouders

Analyse open vragen - letterlijk weergave

Ouders

Opmerkingen/toevoegingen over 'schoolklimaat'	Onze 2 kinderen zijn na de carnavalsvakantie gestart. Onze jongste heeft nog wat tijd nodig om te aarden.
	Zeer laagdrempelige school.
	Neutraal bij contact met de directie omdat we nog geen echte reden hebben gehad om dit te hebben.

Opmerkingen/toevoegingen over 'betrokkenheid'	Wij vinden het van belang dat het kind intrinsieke motivatie heeft om tot ontwikkeling te komen. En niet van buitenaf opgedrongen door bijv. ons als ouders . Betrokkenheid met ruimte voor het kind, waarbij het kind de ruimte bepaald. Dus waar nodig zijn wij er voor het kind in een open sfeer. En kan zij altijd bij ons terecht.
	ad. 8: regelmatig wordt pas last-minute gevraagd om te helpen, dan is het niet mer te regelen voor werkende ouders . (betrokken bij activiteiten)
	ad. 7: in de onderbouw vind ik dit belangrijker als in de bovenbouw (thuis helpen bij de schoolontwikkeling)

Samenwerken

Kunt u toelichten hoe u de stelling 'Samenwerken gaat over het samen verantwoordelijk zijn voor de	Op de Bron mag een kind zichzelf zijn. Ieder kind wordt gezien.
	Betrokkenheid: het kind echt zien .
	Een open en betrokken sfeer. Het kind wordt echt gezien en wij als ouders serieus genomen.

schoolontwikkeling van de leerling' op school terugziet, of juist (anders) zou willen zien?	Wel bepaald de sfeer op school in zekere zin de gemoedstoestand van het kind, wat ook weer bijdraagt aan de ontwikkeling van de leerlingen.
	Leerkrachten, ouders en kind worden geraadplecht om tot het beste resultaat te komen. Tweerichtingsverkeer.
	Er wordt goed gekeken samen om tot een juiste oplossing te komen om te kunnen helpen bij 't leerproces .
	Terugkoppeling van de Fides-methode, oudersgeprekjes, rapport.
	Door het overleg met de leerkracht.
	De twee 'rapport' gesprekken. Ik zou zelf graag meer handvatten krijgen hoe thuis te kunnen oefenen op 'zwakke' vakken.
	In oudersgeprekken wordt besproken waar aan gewerkt kan worden, zowel thuis als op school en dit wordt ook daadwerkelijk gedaan.
	De ouders zijn betrokken bij activiteiten op school: GOS, ateliers.

Op welke wijze zou u samen willen werken met de school om uw kind te blijven motiveren?	Meer huiswerk. Zodat je zelf ziet hoe je kind er voor staat.
	Motiveren hoeft dan niet meer. Het kind en wij als ouders voelen ons gezien/serieus genomen , wat een zeer goede basis is om een intrinsieke motivatie te ontwikkelen.
	Zoals het nu gaat (goed communiceren en overleggen) gaat het goed.
	Doen we al door oefenbladen enz.
	Tevreden!
	Het gaat prima zo.
	Meer overleg over hoe mijn kind te blijven motiveren in 1 lijn met de school.
	Vooraf in gesprek blijven met elkaar vind ik heel belangrijk.
	Door regelmatig contact te hebben.

In hoeverre wordt u betrokken als ervaringsdeskundige van uw kind?	Fides methode. Komt ook terug in de nieuwsbrieven.
	Waar nodig! Prima! Niet geforceerd! Super!
	Ik ken mijn kind maar vertrouw toch op de expertise van de leerkracht/school.
	Gewoon goed zoals 't hoort.
	Volledig, ook adviezen van een externe instantie worden direct opgepakt.
	In elk gesprek wordt gewaardeerd zelf aan te geven hoe wij er over denken.
	Ik word serieus genomen in de dingen die ik aangeef betreffende ons kind.
	We worden d.m.v gesprekken betrokken.
	Er wordt in gesprekken gevraagd hoe het met onze kinderen gaat.

Is er een verbetering of verandering nodig in de samenwerking tussen u en de school? Zo ja, kunt u dit toelichten?	Is goed nu.
	Nee.
	Nee.
	Nee.
	Ik ben tevreden.
	Korte terugkoppeling indien nodig wat betreft gebeurtenissen op school betreffende ons kind.
	Nee, we zijn tevreden zoals het nu gaat.
	Nee.

Communicatie

Heeft u nog ideeën over de gespreksvoering op school? Dan mag u deze toelichten:	Nee 't is goed zo.
	Graag vaker kort gesprek wat betreft leerresultaten.
	Niet over de gespreksvoering op zich, wel dat we weinig tijd hadden voor het gesprek en een gejaagd gevoel kregen toen de gesprekken uitliepen. Kan gebeuren maar misschien wat meer pauze plannen tussen de gesprekken.

Wanneer er vragen of zorgen zijn worden deze dan tijdig besproken? Kunt u dit toelichten?	Ja van beide kanten (ouder-leraar)
	Ja, altijd ruimte voor gesprek
	Ja, dat denken wij wel
	Ja.
	Ja, dan wordt je op de hoogte gebracht of ik stap zelf naar de leerkracht.
	Ja.
	Naar mijn idee wel.
	Over het algemeen wel. Men staat altijd open voor een gesprek.
	Ja.

Welke verantwoordelijkheden	Op tijd signaleren.
	Daar waar nodig signaleren en initiatief tot gesprek (pro-actief) gebeurt

moet de leerkracht nemen in de communicatie met u als ouder?	nu ook: top!
	Gelijkwaardig: kind staat centraal, niet wij als volwassenen.
	Als er iets is of waarbij wij als ouders kunnen helpen bellen, mailen of persoonlijk gesprek.
	Eerlijke, open houding. Dit houdt ook in dat dingen niet altijd tot een gepland oudergesprek moeten wachten.
	Initiatief nemen als er iets wordt gezien of geconstateerd wordt wat anders is dan normaal.
	Bij conflicten van het kind met anderen en verder indien de leerkracht dit nodig acht.
	Aan de bel trekken als er iets is, iets opvalt.
	Als er iets is, bespreekbaar maken.
	Als er iets is, bespreekbaar maken.

Welke verantwoordelijkheden hebt u als ouder in de communicatie met de leerkracht?	Op tijd signaleren.
	Wij zijn als ouders zelf verantwoordelijk voor goede communicatie. Leerkracht vult aan, is samenwerkingspartner in ontwikkelijk v. kind. Echter, niet verantwoordelijke, dat zijn en blijven ouders/verzorgers
	Gelijkwaardig: kind staat centraal, niet wij als volwassenen.
	Dan bel of mail ik als ik iets kwijt wil.
	Op tijd aan de bel trekken.
	Initiatief nemen als er iets wordt gezien of geconstateerd wordt wat anders is dan normaal.
	Als kind thuis meerdere malen iets vertelt wat zorgwekkend is en indien wij het als ouders nodig achten.
	Aan de bel trekken als er iets is, iets opvalt.

Informatievoorziening

De school maakt gebruik van een digitale nieuwsbrief, de website en Facebook om informatie over te brengen. Hoe ervaart u deze methoden? U kunt hier een toelichting geven:	Goed
	Positief
	Goed
	Goed!
	Goed.
	Ik moet nog erg wennen aan de digitale nieuwsbrief, in de mailbox zie ik niet duidelijk dat deze van de Bron is, dus ik zie hem soms over het hoofd.
	Doordat ik hem niet uitprin, wil ik het nu wel eens vergeten wat er in staat. Ik keek er regelmatig op.
	Prima en voldoende.

	Digitale nieuwsbrief werkt prima! Website is niet altijd van elke groep up to date. Facebook heb ik niet.
	Goed. Rondleiding door wegwijsouders een beetje laat gekregen.

Ruimte voor eventuele opmerkingen of een toelichting over 'informatievoorziening'	Ik zit in de kleedgroep. Daarvan vind ik dat we eerder mogen geïnformeerd worden over de thema's. We hebben hier al een gesprek over gehad met Lutske en Anke.

Beleid

Ruimte voor eventuele opmerkingen of een toelichting over 'beleid'	De pauze is voor ons kort omdat wij 2 km verder wonen. Dan blijft er 20 minuten over om te eten. Dat is vaak haasten. Liever 13:15-15:15 de middag.
	De middagpauze is (te) kort. Continuerooster?
	Ik zou graag een continuerooster zien. Dit biedt duidelijkheid voor kinderen.
	Schooltijden: een kwartiertje langer middagpauze zou fijn zijn.

Bijlage 8 Antwoorden open vragen leerkrachten

Analyse open vragen - letterlijk weergave

Leerkrachten

Opmerkingen/toevoegingen over 'schoolklimaat'	

Opmerkingen/toevoegingen over 'betrokkenheid'	

Samenwerken

Kunt u toelichten hoe u de stelling ' <i>Samenwerken gaat over het samen verantwoordelijk zijn voor de schoolontwikkeling van de leerling</i> ' op school terugziet, of juist (anders) zou willen zien?	oudergesprekken, rapporten, inloop
	Samenwerking in rapport.
	Via verslag en de doelen die we stellen bespreken we met de oudergesprekken.

Op welke wijze zou u samen willen werken met ouders om hun kind te blijven motiveren?	ik ben tevreden over hoe het nu gaat.
	Op de gehele ontwikkeling van het kind dus cognitief, sociaal emotioneel, zelfverantwoordelijk leren, sleutelcompetenties.
	Via gesprekken.

In hoeverre voelt u zich serieus genomen als professional?	ik heb nog nooit het gevoel gehad dat ik niet serieus genomen wordt.
	Genoeg.
	Over het algemeen word ik heel serieus genomen. Ouders zeggen ook vaak: jij bent de professional.

Is er een verbetering of verandering nodig in de samenwerking tussen ouders en de school? Zo ja, kunt u dit toelichten?	Ouders kunnen kennis in de school brengen vanuit hun professie.

Communicatie

Heeft u nog ideeën over de gespreksvoering op school? Dan mag u deze toelichten:	We hebben dit sinds vorig schooljaar aangepast, dit bevalt prima.

Wanneer er vragen of zorgen zijn worden deze dan tijdig besproken? Kunt u dit toelichten?	Ja, je plant tijdig een afspraak met ouders om de zorgen te delen (zowel op leren als op gedrag).
	Ja zodra er iets is bespreek ik dit met de ouders.

Welke verantwoordelijkheden moet de leerkracht nemen in de communicatie met de ouders?	Als er zorgen o.i.d. zijn tijdig in gesprek gaan.
	Tijdige & inhoudelijke communicatie
	Snel aan de bel trekken als er zorgen zijn maar ook over de ontwikkeling of als er iets anders gebeurt is.

Welke verantwoordelijkheden heeft een ouder in de communicatie met de leerkracht?	Eerlijk en open in gesprek gaaan en als er bijzonderheden zijn laten weten.
	Wanneer er in de thuissituatie veranderingen, die van invloed, zijn is het van belang dit te communiceren
	Ouders horen als er in de privésituatie iets speelt dat an de lkr door te geven. Kan nl. invloed hebben op het kind.

Informatievoorziening

De school maakt gebruik van een digitale nieuwsbrief, de website en Facebook om informatie over te brengen. Hoe ervaart u deze methoden? U kunt hier een toelichting geven:	Website wordt naar mijn inzicht weinig bekeken. Facebook en nieuwsbrief wel.
	Als prettig. Zo krijgen de ouders op een adequaat manier de info
	Ik heb het idee dat ouders hier erg aan moeten wennen om 'm zo te lezen!

Ruimte voor eventuele opmerkingen of een toelichting	

over 'informatievoorziening'	

Beleid

Ruimte voor eventuele opmerkingen of een toelichting over 'beleid'	

Bijlage 9 Feedback critical friends

Beste Sandra,

Ik denk dat je al heel goed op weg bent. Ik heb opmerkingen geplaatst. Waarschijnlijk nu en dan muggenzift opmerkingen, maar beter van mij, dan van een toetsdocent! 😊
Soms heb ik correcties of tips gegeven, soms een beetje sturing en soms vanuit interesse een vraag. Ik hoop dat je er open over kunt nadenken.

Ik ben vooral benieuwd hoe je de uiteindelijk verkregen feedback van directrice en Anja van Zon verwerkt hebt. Dit ga je als bijlage toevoegen, toch?

Voeg je er ook nog een module aan toe?

Zo ja, sluit dit dan al aan bij de theorie bijvoorbeeld in hoofdstuk 2?

Zoals ik het begrijp, is de aanleiding van je onderzoek: het, in jouw ogen, belang van contact tussen de ouders die een belangrijke rol in het leven van leerlingen spelen en de leerkracht. Is er ook een “probleemstelling”? Iets waar je tegenaan loopt en waar je last van hebt? Dit wordt namelijk ook gevraagd in het beoordelingsschema van PGO (toetshandboek pagina 99).

Waar ik jaloers op ben, is je beschrijving van de methodieken die je toe gaat passen om tot antwoorden te komen op je deelvragen en zo ook op je onderzoeksvraag. Top! Helemaal leuk.

Heel veel succes met je document!

Groeten,
Suzan
02-08-2015

Hoi Sandra,

Wat een mooi onderzoek heb je gedaan. Ik heb heel weinig aan te merken op wat je getypt hebt. Ik heb er een aantal spellingsfouten uitgehaald of zinnen die niet helemaal lekker liepen. Je structuur en opbouw is heel helder en leest prettig.
Internationalisering zit er naar mijn mening meer dan genoeg in. Je bent echt heel goed in theoretisch onderbouwen en koppelingen maken.
Ik hoop dat je iets aan mijn feedback hebt al is deze minimaal (ik weet gewoon niet wat ik hier op aan zou moeten merken).

Succes met afronden!

Gr. Inge Linders

Bijlage 10 Contact met studiebegeleider

Overzicht contact met Anja van Zon:

Datum	Soort contact	Inhoud
22-09-2014	Afspraak op de Fontys	Gesproken over het onderzoeksonderwerp. Woordweb met thema's doorgesproken (op aanraden van Anja van Zon). Gefilterd naar 'samenwerken met ouders'.
24-10-2014	Mailcontact	Hoofdstuk 1 en 3 van het onderzoeksvoorstel met gerichte vragen.
13-11-2014	Mailcontact	Feedback ontvangen op hoofdstuk 1 en 3 van Anja van Zon
07-04-2015	Mailcontact	Zorgen geuit in een e-mail over de vragenlijsten, weinig teruggekregen.
08-04-2015	Mailcontact	Feedback ontvangen over mijn zorgen. Ik kan gewoon doorgaan.
Juni	Mailcontact	Een afspraak maken voor de afronding van het PGO. Door privéomstandigheden is dit niet doorgegaan. Verzet naar juli
12 juli 2015 13 juli 2015	PGO concept verstuurd per mail Afspraak op de Fontys	PGO doorgesproken. Vragen gesteld over de onderzoeksvragen. Hoofdstukken doorgelopen: vragen en aandachtspunten doorgesproken.

Bijlage 11 Contact met de directeur

Overzicht contact met de directeur van OBS de Bron:

Datum	Soort contact	Inhoud
21-10-2014	Mailcontact	Afspraak gemaakt om het onderzoeksonderwerp te bespreken.
28-10-2014	Afspraak op OBS de Bron	Met directeur gesproken over mijn onderzoeksonderwerp. Delen van het voorstel laten lezen. Afspraken gemaakt. Artikelen ontvangen voor mijn theoretisch kader.
23-12-2014	Mailcontact	Behaalde onderzoeksvoorstel gemaild naar de directeur. Verzoek tot afspraak.
14-01-2015	Mailcontact	Mail terug m.b.t. onderzoeksvoorstel en afspraak.
20-01-2015	Afspraak op OBS de Bron	Plannen besproken m.b.t. onderzoeksmethoden.
22-02-2015	Mailcontact	Verzoek tot feedback op vragenlijsten d.m.v. een afspraak.
03-03-2015	Afspraak op OBS de Bron	Vragenlijsten doorgesproken. Bruikbare feedback ontvangen.
10-03-2015	Mailcontact	Definitieve versie vragenlijst doorgestuurd
19-03-2015	Mailcontact	Vragenlijst met opmerkingen collega's ontvangen om aan te passen.
23-03-2015	Afspraak op OBS de Bron	Vragenlijsten geprint en klaargelegd per klas en voor de collega's.
07-04-2015	Mailcontact met collega's	Verzoek tot invullen vragenlijst.
09-04-2015	Afspraak op OBS de Bron	Ouders aangesproken over de vragenlijst. Nog een paar ontvangen hierna.
12-04-2015	Mailcontact	Antwoord van Anja van Zon over de lage respons bij de vragenlijsten doorgestuurd naar de directeur.
21-04-2015	Afspraak op OBS de Bron	Analyse vragenlijsten doorgesproken Vervolgstappen bespreken Focusgroep plannen
23-04-2015	Mailcontact	Datum prikken voor eindpresentatie aan het team.
29-04-2015	Mailcontact	Datum prikken met ouders en leerkrachten focusgroep.
14-05-2015	Mailcontact	Afspraak maken met de directeur voor de analyse van de focusgroep.
09-06-2015	Afspraak op OBS de Bron	Analyse focusgroep doorgesproken.
14-07-2015	Afspraak op OBS de Bron	Presentatie aan het team

Bijlage 12 Agenda en voorbereiding focusgroep

De agenda voor de deelnemers aan de focusgroep zoals verstuurd op 28-05-2015:

De voorbereiding zoals deze is gemaïld naar de deelnemers van de focusgroep op 28-05-2015:

Focusgroep

In de focusgroep gaan we in gesprek over een bepaald thema (in dit geval ouderbetrokkenheid en educatief partnerschap). De gespreksleider bereidt het gesprek voor, licht de deelnemers in en zorgt ervoor dat het gesprek prettig verloopt voor iedereen.

Tijdens de focusgroep maak ik geluidsopnames met mijn telefoon, zodat ik het gesprek (of delen hiervan) kan terug luisteren tijdens de uitwerking hiervan. Ik wil hierbij duidelijk benoemen dat de opnamen verder niet verspreid of gepubliceerd worden. Deelname van dit gesprek is anoniem. De opnames worden na het behalen van mijn toets gewist.

Doel van de focusgroep: op zoek naar passende ouderoutines voor de Bron

‘In de praktijk zien we dat professionals die structureel werken aan partnerschap met ouders, voortdurend aandacht hebben voor de relatie zonder dat ze het gevoel hebben daardoor zwaar belast te zijn’ (van den Berg et al., 2013, p. 14)

Uit de enquêtes binnen de Bron is gebleken dat bovenstaand citaat van toepassing is op deze school. Zowel de ouders als de leerkrachten ervaren de communicatie en samenwerking met ouders als positief tot zeer positief. Daarnaast zijn ouders over het algemeen betrokken tot zeer betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. Ik wil daarom onderzoeken welke stap(pen) de Bron verder nog zou kunnen ondernemen zichzelf nog verder te ontwikkelen in het educatief partnerschap.

‘Door ouderbetrokkenheid structureel aandacht te geven, ontstaan er ouderoutines. Een ouderoutine is een herkenbare, terugkerende, betekenisvolle activiteit, die door professionals wordt ingezet met een vooraf bepaalde bedoeling om ouderbetrokkenheid te vergroten en de ontwikkeling van kinderen te stimuleren’ (van den Berg et. al, 2013, p.14).

In de enquête werd aan ouders en leerkrachten de vraag gesteld of zij interesse hadden in het (opnieuw) invoeren van de *talentlijst voor ouders*. Bij de leerkrachten zag de meerderheid dit wel zitten. Bij de ouders was de meerderheid neutraal. Ik wil een aantal andere ouderoutines voorleggen aan de deelnemers in de focusgroep. Ik wil hen laten reageren op een aantal verschillende routines en in gesprek gaan welke het beste zouden passen bij de Bron.

Op de tweede pagina vindt u een lijst met omschrijvingen van verschillende ouderoutines. Uit onderzoek is gebleken dat deze routines doelgericht, herkenbaar, terugkerend, betekenisvol zijn en een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en het schoolsucces van kinderen (van den Berg et. al, 2013).

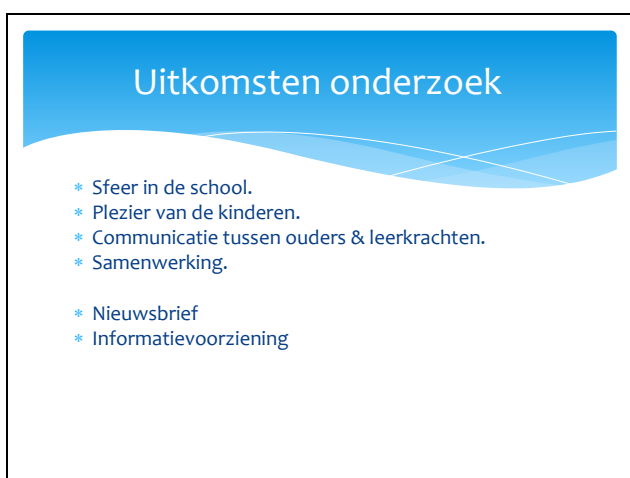
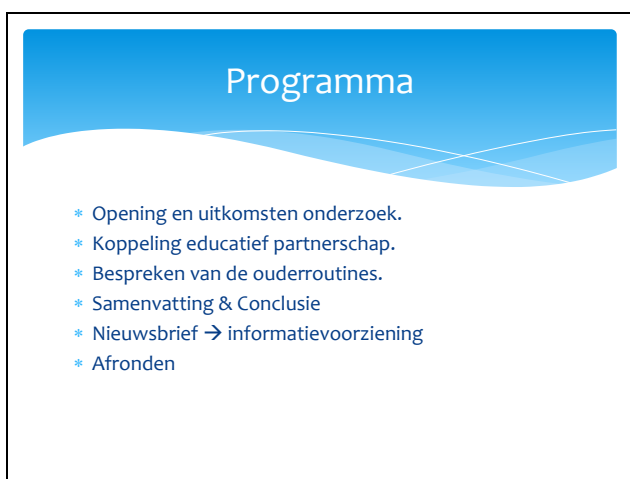
→ Misschien zitten er routines tussen die jullie al uitvoeren op school. Tijdens de focusgroep zullen we dan kort bespreken hoe deze routine ervaren wordt door ouders en leerkrachten.

Ouderoutines op een rij

Routine	Korte omschrijving
Het welkomgesprek	Een kennismakingsgesprek dat jaarlijks plaatsvindt bij de start van een nieuw schooljaar. Ouders vertellen aan professionals over hun kind. Het doel is om zicht te krijgen op de verwachtingen en de zorgen van ouders.
Het huisbezoek	Leerkrachten brengen eenmaal per jaar een bezoek aan de kinderen. Het doel is om vertrouwen op te bouwen en meer informatie te krijgen over de leefsituatie van ouders en kinderen. Variant: deze huisbezoeken alleen in de kleutergroepen en bij nieuwe leerlingen uitvoeren.
Kijkmomenten in de groep	Een dagdeel waarbij een deel van de ouders in de groep komt kijken om zicht te krijgen hoe er gewerkt wordt met de kinderen.
Een rondleiding door kinderen	Een vervanger voor de algemene ouderinformatieavond bij de start van het schooljaar. Kinderen bereiden samen met de leerkracht een rondleiding voor. Op een geplande avond leiden zij ouders en andere familieleden rond.
De ouderkring	Deze routine helpt ouders inzicht te geven in de doelstellingen van een training Sociale Vaardigheden (denk bijv. aan 'Fides'). Ouders wonen bijeenkomsten bij en doen samen met de kinderen opdrachten.
De weblog	Een digitaal informatiemiddel om ouders en kinderen te informeren over activiteiten die gaan plaatsvinden of hebben plaatsgevonden.
De themabrief	In de themabrief lezen ouders over het actuele thema en hoe eraan gewerkt wordt in de groep. Ze krijgen informatie en tips over de mogelijkheden om thuis met het kind aan de slag te gaan.
Ouderhulpkaarten	Een kaart met informatie over een taalthema of een thema in het kader van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het geeft handreikingen voor het thuis ondersteunen van hun kind (bijvoorbeeld bij taal- en leesactiviteiten). Er wordt gekeken naar de behoeften die ouders en kinderen hebben, en hier wordt een passende kaart bij gezocht/ontwikkeld.
Helpende handen	Ouders zijn op bepaalde momenten fysiek aanwezig en helpen de kinderen en/of de school.
Ouders als expert	Dit betekent dat de ouders iets vertellen over hun (vrijwilligers)werk of hobby. Zij geven een soort gastles aan kinderen over een onderwerp dat op dat moment leeft. Kinderen leren zo kritisch te luisteren, vragen te stellen en een onderzoekende houding aan te nemen.
De ouderkamer	Een kamer ingericht door en voor ouders. De kamer heeft verschillende functies: ontmoeten, informeren en uitwisseling over onderwerpen die met opvoeding, onderwijs en wonen in de wijk te maken hebben.

Bijlage 13 Presentatie focusgroep

De presentatie die ter ondersteuning is ingezet tijdens de focusgroep op 2 juni 2015.

Educatief partnerschap

- * Samen werken & samen leren betekent dat ouders meedenken, meebeslissen en meewerken als het gaat om de ontwikkeling en de leerprestaties van hun kind.
 - * Ouders en leerkrachten gaan met elkaar in gesprek. Het accent ligt op wederzijdse afstemming, delen van verwachtingen en maken van gezamenlijke afspraken.
- Op welke manier zien jullie de omschrijvingen terug op de Bron?

In gesprek: ouderoutines

- * Doel is routines verkennen en onderzoeken welke zouden kunnen passen.
- * Samen in gesprek gaan over wat al sterk is en wat mogelijkheden zijn in de toekomst, er is geen goed of fout antwoord.
- * Opname is puur voor eigen gebruik en wordt niet verder verspreid o.i.d.
- * Deelname is anoniem.

Welke ouderoutines spreken je aan?

1. Het welkomgesprek

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

2. Het huisbezoek

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

3. Kijkmomenten in de groep

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

4. Een rondleiding door kinderen

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

5. De ouderkring

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

6. De weblog

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

Aanvulling vanuit onderzoeksresultaten:

- * Een groepje ouders geeft aan te moeten wennen aan de digitale nieuwsbrief.
- * Wat zou een oplossing kunnen zijn?
- * Digitale platformen of juist niet?

Voorbeeld klasbord:

<https://www.youtube.com/watch?t=47&v=u2wCT4tZ6Js>

7. De themabrief

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

8. Ouderhulpkaarten (voorbeeld)

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

9. Helpende handen

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

10. Ouders als expert

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

11. De ouderkamer

- * Wordt deze ouderoutine ingezet op de Bron?
 - Zo ja, op welke manier? En hoe bevalt dit?
 - Zo nee, spreekt deze routine aan en waarom wel/niet?
- * Zou deze routine kunnen werken op de Bron?
Waarom wel of juist niet?

Conclusie

- * Passende routines
- * Minder/niet passende routines

Tot slot...

- * Intakegesprek → Hoe wordt deze ervaren?
Op welke manier worden de verwachtingen van de school en ouders besproken?
Liggen hier nog kansen? Waar?

Afronding

Bijlage 14 Presentatie onderzoeksresultaten aan het team

Presentatie onderzoeksresultaten aan het team op 13 juli 2015.

Onderzoeksvraag

"Op welke wijze kan de samenwerking op de Bron tussen ouders, school en leerkracht worden geoptimaliseerd richting educatief partnerschap?"

Gewenste opbrengsten

- *Wat kunnen jullie in de praktijk nog doen het om het educatief partnerschap te vergroten?*
- *Wat kunnen andere scholen van jullie leren? (good practice)*

De enquête

- De ouders en leerkrachten zijn tevreden tot zeer tevreden over:
 - de samenwerking
 - de algemene sfeer op school
 - de communicatie
 - mate van betrokkenheid
 - de inhoud van de nieuwsbrief

De enquête

- Het merendeel van de ouders is neutraal over het invoeren van een talentlijst voor ouders. Leerkrachten zijn hier positiever over.
- De meeste ouders vinden het belangrijk mee te mogen denken over het beleid van de school. Een kleine groep zou hier meer in betrokken willen worden.
- Een gedeelte van de ouders zou meer informatie willen over wat er op school/in de klas gebeurt.
- Ouders met kinderen in de bovenbouw zouden graag meer handvaten krijgen om hun kinderen te helpen.

Conclusie

- De ouderbetrokkenheid en de ouderparticipatie is op de Bron zeer goed ingebed.
- Veel kenmerken terug te zien van het educatief partnerschap. Wat kan nog beter. Wat zou er kunnen worden toegevoegd?
- Volgende stap: de focusgroep

De focusgroep

- 2 ouders en 1 leerkracht
- Ouderrouines
structureel werken aan educatief partnerschap met ouders.
- Samen inventariseren:
Welke routines zet de Bron in? Op welke manier?
Welke routines (nog) niet? Waarom niet?
Welke routines kunnen sterker ingezet worden, en hoe?

Uitkomsten

Routines die worden ingezet	Routines die (nog) niet worden ingezet
• Het welkomgesprek • Helpende handen • Ouders als expert • De ouderkamer • De themabrief (nieuwsbrief) • Weblog (facebook/website)	• Het huisbezoek • Kijkmomenten in de groep • Rondleiding door kinderen • Ouderkring • Ouderhulpkaarten

Voor de Bron:

- Ouder en onderzoeker noemden de tool 'klasbord' als fijne extra aanvulling. Er kan per klas een afgeschermd pagina worden gemaakt om extra informatie te delen met elkaar.
- Ouders als expert: blijven inzetten maar niet forceren. Ouders kunnen wel eerder benaderd worden.
- De ouderkamer (of koffie-uurtje): wordt zeer gewaardeerd! Goed nadenken over het doel. Lutske wil hier ongeveer 1 x per maand aansluiten om dit te bereiken en meerdere ouders te betrekken. Zijn vaak dezelfde personen.
- Huiswerk: ouders hier meer bij betrekken.

Aanbevelingen voor anderen:

- Het gebouw: Kleurrijk, open, 'gevoel van welkom'
- Op de hoogte zijn van wat er speelt: zorgt voor veel waardering.
- De ateliers: ouders kunnen hier hun talent inzetten en draaien mee met de school.
- Restaurant in de wijk → gemeenschap.
- Wegwijsouders

Tot slot

"De kracht is dat dingen hier natuurlijk verlopen, het is geen kunstje"

"Zeer laagdrempelige school"

"We draaien de school met z'n allen"

"Het geheim van Deurne is ontdekt"

"Op de Bron mag een kind zichzelf zijn. Ieder kind wordt gezien"

"Ga zo door Bron"

Bijlage 15 Verslag focusgroep

Verslag focusgroep die gehouden is op 2 juni 2015, er is een geluidsopname beschikbaar en deze is opvraagbaar.

Routine	Korte omschrijving
Het welkomgesprek 1)	Een kennismakingsgesprek dat jaarlijks plaatsvindt bij de start van een nieuw schooljaar. Ouders vertellen aan professionals over hun kind. Het doel is om zicht te krijgen op de verwachtingen en de zorgen van ouders. → Wordt ingezet: na ongeveer 6 weken. Gesprek met ouders over hoe kinderen thuis zijn, gedrag wat ze laten zien. Puur sociaal emotioneel. Hiervoor ook al, voordat de leerling op school komt. Rondleiding met de directeur 'een welkom gevoel'. Wegwijsouders worden benoemd 'van grote waarde'. Combinatie vinden ze mooi. Verwachtingen → vanuit ouders/leerkracht? In eerste instantie vanuit de ouders om informatie te verkrijgen. Puur als kennismaking waarbij verwachtingen naar voren komen. Is ouder afhankelijk, de ene benoemt deze. De ander komt om erachter te komen wat voor juf het kind heeft. Ene kind heeft meer problemen, gesprek heeft dan een andere insteek. Wordt aangepast per situatie.
Het huisbezoek	Leerkrachten brengen eenmaal per jaar een bezoek aan de kinderen. Het doel is om vertrouwen op te bouwen en meer informatie te krijgen over de leefsituatie van ouders en kinderen. Variant: deze huisbezoeken alleen in de kleutergroepen en bij nieuwe leerlingen uitvoeren. Er is geen huisbezoek meer. Vroeger bij de kleuters. Op een gegeven moment om op 1 lijn te komen. Gesprekken alleen aan het begin van het jaar. Arbeidsintensief. Alleen een welkomgesprek. Geëvalueerd wat je dan ziet? Je ziet en voelt waarschijnlijk veel meer bij een huisbezoek. Meerwaarde voor ouders? Als ouder vond ik het weinig meerwaarde hebben, was een beetje ongemakkelijk. Zoon snapte het niet (2 werelden bij elkaar). Als docent is het fijn om in een huis te komen. Waar leeft het kind? Wat is de achtergrond? Dingen in de context plaatsen. Conclusie: Hij is afgeschaft, leerkracht hoeft het niet opnieuw. Kost meer tijd dan dat het oplevert. Kinderen met zorg? Niet als routine. Ouders beamen dit.
Kijkmomenten in de groep	Een dagdeel waarbij een deel van de ouders in de groep komt kijken om zicht te krijgen hoe er gewerkt wordt met de kinderen. Lijkt me heel lastig voor sommige kinderen! Lastig voor de rust. Het is niet echt, dus je krijgt geen beeld. Er wordt een passende activiteit gekozen. Het is leuk om als vliegje op de muur te kijken.
Een rondleiding door kinderen	Een vervanger voor de algemene ouderinformatieavond bij de start van het schooljaar. Kinderen bereiden samen met de leerkracht een rondleiding voor. Op een geplande avond leiden zij ouders en andere familieleden rond. Vervanging van de informatieavond. Voor een hogere betrokkenheid onder ouders. Opkomst is hoog bij de verschillende klassen. Gekoppeld aan fidesavond, waardevol en interessant. Wanneer er iets georganiseerd wordt, komen er veel

	ouders. <i>Kinderen doen dit na school nog. Wordt wel minder dat de gelegenheid er is, klas wordt groter dus minder dingen 'mogen'. Ouders niet meer in de klas enz. Ene kant past het bij de Bron dat kinderen worden uitgenodigd om dit voor te bereiden. Wat betreft de meerwaarde, twijfelt men (kost veel tijd). Ouders krijgen meer informatie van een leerkracht. Kinderen blijven wat oppervlakkiger waarschijnlijk.</i>
De ouderkring	Deze routine helpt ouders inzicht te geven in de doelstellingen van een training Sociale Vaardigheden (denk bijv. aan 'Fides'). Ouders wonen bijeenkomsten bij en doen samen met de kinderen opdrachten. <i>'vrij betuttelend'. Degenen die er nood aan hebben zullen niet komen. Mensen die interesse hebben zoeken de info wel. En een deel die geen tijd heeft voor zulke dingen. De school investeert weer een hoop tijd en dat zou zonde zijn. Vaak wordt dit in gesprekken 1-op-1 wel benoemd. En dan vallen ze weer in oude routines. Maar je kunt dan beter met ouders regelmatig in gesprek.</i>
De weblog 2)	Een digitaal informatiemiddel om ouders en kinderen te informeren over activiteiten die gaan plaatsvinden of hebben plaatsgevonden. <i>Nieuwsbrief, facebook en de website.</i> <i>Genoeg informatie? Een ouder geeft aan best lui te zijn. Wordt onrustig omdat ze niet weet wanneer het geplaatst wordt. Website bezoekt ze niet. Facebook krijgt ze een melding dus dan kijkt ze.</i> <i>Leuk idee vanuit ouder: website met app gekoppeld. Toevallig! Bij haar man gebruiken ze het. Zeer afgeschermd facebook. Je krijgt een melding wanneer er iets geplaatst is uit 'jouw klas'.</i> <i>Filmpje klaarzetten en laten zien.</i> <i>'wereld waar ouders inzitten'. Komt vanzelf naar je toe en dan lees je het wel.</i> <i>Veel reacties wanneer er iets geplaatst worden. Laagdrempelig en veilig.</i> <i>Goeie tip.</i> <i>Anne? Ligt aan het gebruiksgemak. Als het gemakkelijk is, zeker een aanrader.</i>
De themabrief 3)	In de themabrief lezen ouders over het actuele thema en hoe eraan gewerkt wordt in de groep. Ze krijgen informatie en tips over de mogelijkheden om thuis met het kind aan de slag te gaan. → Thuisopdracht → Extra werk? <i>In de nieuwsbrief komen thema's naar voren.</i> <i>Deze nieuwsbrief is heel toegankelijk in vergelijking met andere scholen. Teveel informatie, waarvan de helft niet interessant is. Deze brief is compact, je kunt snel scannen wat voor jou van belang is.</i> <i>Thuisopdracht, past bij de kleuters want daar werken ze meer in thema's.</i> <i>Oefensites worden gecommuniceerd.</i> <i>Groepsdeel op de website.</i> <i>Fides is school overkoepelend. Leuk en compact om te lezen.</i> <i>Conclusie: themabrief zit verwerkt in de nieuwsbrief. Niet apart gaan doen. Kost veel tijd voor de leerkracht maar ouders zullen er weinig aan doen. Mensen die geïnteresseerd zijn, die komen wel bij de leerkracht.</i>
Ouderhulpkaarten	Een kaart met informatie over een taalthema of een thema in het kader van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het geeft handreikingen voor het thuis ondersteunen van hun kind (bijvoorbeeld bij taal- en leesactiviteiten). Er wordt gekeken naar de behoeften die ouders en kinderen hebben, en hier wordt een passende kaart bij gezocht/ontwikkeld.

	<i>Past meer bij een hulpvraag van de ouder. Alleen dan kans dat er op de manier meer wordt omgegaan waar het voor bedoeld wordt.</i> <i>Anders wordt het weer een 'kunstje'. Allergisch voor betuttelende goed bedoelde. Is afhankelijk van wat ouders ermee willen. Als ze er zelf mee komen dan is zo iets nuttig. Niet opleggen.</i> <i>Ouders komen er vaak zelf mee. Bij deze motivatie heeft het een meerwaarde. Dan zijn kaarten gemakkelijk om te geven. Pas bij hulpvragen van ouders.</i> <i>Ervoor waken dat kinderen niet na school nog steeds moet oefenen met ouders. Niet gaan drillen. Een plus hier op school is dat je hier niet het gevoel hebt dat je tekort schiet. Er worden geen dingen opgelegd. Kinderen ontwikkelen zich wel, sommigen hebben extra steun nodig en daar vind je dan samen een weg in.</i>
Helpende handen 4)	Ouders zijn op bepaalde momenten fysiek aanwezig en helpen de kinderen en/of de school. <i>Meer op ouderparticipatie (net voor educatief partnerschap). Ouders helpen op school met workshops, lesjes.</i> <i>Wordt ingezet → men denkt heel sterk op de Bron. Leerkracht vindt dit een van de belangrijkste dingen. Ouders voelen zich welkom om te helpen (gelijkwaardigheid, vertrouwen). Hierdoor stap je gemakkelijker binnen met iets. Doet op alle andere terreinen zijn werking.</i> <i>Er melden zich vaak teveel ouders aan. Je wordt niet altijd uitgekozen omdat er teveel ouders zich aanmelden. Licht aan de activiteit.</i> <i>De sfeer ademt 'we draaien de school met z'n allen'. Je voelt je medeverantwoordelijk om hieraan mee te werken.</i> <i>Waar zou dat aan kunnen liggen? 'Het gebouw ademt dit al uit, de kleuren, de teksten die er staan'. Voorbeeld: 'hier wordt niet gerend in de gang!'</i> <i>In de aula waar je samen koffie kunt drinken. Lutske komt meteen naar de ouder 'jij komt voor de focusgroep, succes'. Al die dingen bij elkaar is heel waardevol, waardoor je je als ouder welkom voelt.</i> <i>Dit straalt je dan ook weer aan je kinderen uit. Je koppelt dit weer terug naar de kinderen.</i>
Ouders als expert 5)	Dit betekent dat de ouders iets vertellen over hun (vrijwilligers)werk of hobby. Zij geven een soort gastles aan kinderen over een onderwerp dat op dat moment leeft. Kinderen leren zo kritisch te luisteren, vragen te stellen en een onderzoekende houding aan te nemen. <i>Wordt deels ingezet → d.m.v. ateliers. Een vader die judoles gaf. Een vader komt eenmaal in de twee weken schaakles geven. Een techniekdocent die af toe komt helpen.</i> <i>Kracht hier is dan dingen natuurlijk verlopen, het is geen kunstje. Het is eng als je dingen geforceerd gaan doen. Geef je talent op dan kun je een gastlesje geven. Het is dan meer een samenwerking dan een opdracht. Ontstaat door de open sfeer. Er hoeft dan niet geforceerd dingen opgezet te worden.</i> <i>→ Benoemen dat je het fijn vindt als ouders zich willen inzetten, maar moet geen verplichting zijn. Niet iedereen wil of kan met kinderen werken.</i>
De ouderkamer	Een kamer ingericht door en voor ouders. De kamer heeft verschillende functies: ontmoeten, informeren en uitwisseling over onderwerpen die met opvoeding, onderwijs en wonen in de wijk te maken hebben. <i>Je kunt hier komen koffie drinken. Gekoppeld aan het restaurant in de school (met de wijk). Meer vanuit de kinderen? Ouders helpen hierbij. Zijn nog aan het begin.</i> <i>Kamer met ontmoeten/informeren. Vrijdagochtend is koffieochtend. Kunnen ouders koffie drinken en dingen uitwisselen.</i>

'Is meer hetzelfde clubje, is meer een routine geworden van sommige volgens mij'

Het beeld vind ik wel heel leuk. Dat school zich openstelt. Je mag aan de poort niks bespreken. Hier worden ouders uitgenodigd om binnen te komen en samen koffie te drinken. Ademt vertrouwen en een open sfeer uit.

Het is tijd en je wordt buitengezet.

Een echte ouderkamer is dus niet persé noodzakelijk. Er is een vast moment en plaats om samen te komen.

Is het dan ook zo dat bij een bepaald groepje je er minder snel bij gaat zitten?

Ik ben er twee keer bij gaan zitten, ik hoor hier eigenlijk niet bij. Mijn eigen keuze om er niet in te investeren.

Wat zouden ideeën zijn? Ligt misschien meer bij mij, dan dat het een meer algemeen geldend iets is. Het is er, en dat vind ik heel positief. Het is ook niet zo dat je dan niet welkom ben. Het is meer een gevoel dat deze mensen elkaar al zo kennen en ik kom niet uit de wijk. Een iets minder ons kent ons mentaliteit.

Het idee op zich is hartstikke leuk.

Misschien leeft het gevoel bij meerdere ouders? Kan zich niet voorstellen dat meerdere ouders hier iets mee kunnen.